

ISSN 1222-1910

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2025.
május-június

17. Cimborá Kaláka Pályázat

EREDMÉNYHIRDETÉS

A 2025-ös Cimborá Kaláka Pályázatra 13 csapat küldte el a megoldott feladatlapot. A pályázatokat a Cimborá szerkesztői értékelték: Farkas Kinga, Gecse Barbara, Kuzstos Anna, Kuzstos Júlia, Ladó Ágota. A csapatversenyen helyezést értek el, és meghívást nyertek a nyári Cimborá Műhelybe:

5–6. osztályosok:

- 1. Baglyocskák** Kőrösi Csoma Sándor Líceum, Kovászna, 5. osztály
Bodor Krisztián György, Király Kitti, Kolozsváry Kincső Kamilla, Kovács Andrea
- 2. Cimbi Cimborái** Kőrösi Csoma Sándor Líceum, Kovászna, 6. osztály
Bitai Boróka, Somodi Ágota, Varga Nándor, Bibó Balázs
- 3. Csipet Csapat** Gaál Mózes Általános Iskola, Barót, 6. osztály
Bede Tímea, Kuzstos Kincső, Teklesz Bálint, Vásárhelyi Béla Sándor

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

7–8. osztályosok:

- 1. Sarkimajmok** József Attila Általános Iskola, Csíkszereda, 8. osztály
Dósa Johanna, Hajdu Orsolya, Herki Hanna, Nagy Tamás
- 2. Vállalat** Gaál Mózes Általános Iskola, Barót, 7., 8. osztály
Biró Szilveszter, Mihály Lilla Fruzsina, Román Csenge, Nagy Nimród
- 3. Rejtelmek:** József Attila Általános Iskola, Csíkszereda, 8. osztály
Kovács Boróka, Madaras Zente, Márdirosz Gréta, Platon-Ambrus Sarolta

Ti írtátok

A 2025-ös irodalmi alkotói pályázatunkra 24-en küldték be írásaikat, amelyeket a Cimborá szerkesztői értékelték: Kuzstos Anna, Lövétei Lázár László és Szonda Szabolcs. A Ti írtátok pályázatra beküldött alkotásaikkal meghívást nyertek a nyári Cimborá Műhelybe:

- Elekes Panna**, V. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetelaka
Ilyés Nóra, VI. osztály, Fejér Ákos Általános Iskola, Mikóújfaló
Herki Hanna, VIII. osztály, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda
Kovács Janka Bernadett, VII. osztály, Várad József Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy
Márdirosz Gréta, VIII. osztály, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda
Nagy Dóra, VII. osztály, Zeteváralja
Sebestyén Bernadett, V. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetelaka
Tanka Sophie, VIII. osztály, Művészeti Főgimnázium, Marosvásárhely
Vancea Tamás, VII. osztály, Fejér Ákos Általános Iskola, Mikóújfaló
Varga Dorottya, VI. osztály, Korondi Szakközépiskola

A nyertes művekből szerkesztett részleteket olvashattok a 23. oldalon.

Várjuk a találkozást!

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2025. május–június, XXXV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Kovászna Megyei Művelődési Központ
bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO38TREZ25621G331600XXXX

CF: 4404389

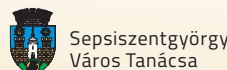
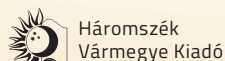
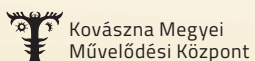
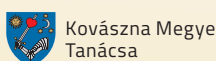
Trezoreria Municipiului Sfântu Gheorghe

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Gazdasági felelős: Farkas Ottó
Munkatársak: Csillag István, Köllő Zsolt, Kuzstos Anna, Lövétei Lázár László, Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre, Szócs Domokos, Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

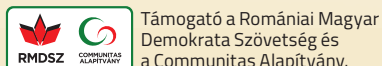
A borítón Búzási Gyopár illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a Háromszék Vármegye Kiadó • Kovászna Megyei Művelődési Központ
Fenntartó: Kovászna Megye Tanácsa, Kovászna Megyei Művelődési Központ
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 2. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

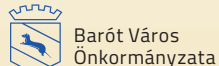
FENNTARTÓK

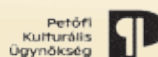
TÁMOGATÓK

Támogató a Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Communitas Alapítvány.

MAGYAR KULTÚRÁÉRT
ALAPÍTVÁNY

Tartalom

Cimbirodalom

Horváth Benji: Damian és a csillagok tánca (15.) – A kígyó ébredése 4. oldal

Csak 1 vers / Lövétei Lázár László rovata

Franz Kafka: [Töredék] 8. oldal

Cimbirodalom

Michel Tournier: Péntek vagy a vad élet (8.) / Újramesélt Robinson Szabadulás a szigetről? (Szócs Imre fordítása) 9. oldal

Olvasólámpa / Mátyás Noémi rovata

Gyakorlati kisokos élni vágyóknak
Annet Huizing: Hogyan írtam véletlenül egy könyvet 11. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

Nők két keréken 14. oldal

Szín-tér / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

Kritikusan mosolygunk / A Szín-téren: Gerard Mas katalán szobrász 16. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

Oktatás: gúzsba köt vagy felszabadít? 18. oldal

Kamasz(Ok) / Nádasdi Csilla Emese rovata

Illa berek, booktokerek! / Elképzelhető, hogy a közösségi média és az MI mozdít ki a képernyő elől olvasni? 20. oldal

Fűzfánfütyülő / Köllő Zsolt rovata

Az újjászületés sokarcú csodája 22. oldal

Ti írtátok

Irodalmi pályázatunk nyertes alkotásai 23. oldal

Pad alatt

Cimbi levele 28. oldal

Rejtvényvilág / Szócs Domokos rovata

Jókai Mór-émlékév 29. oldal

Jókai Mór regényei a hálóban 30. oldal

Cimbi képtára / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

..... 31. oldal

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Damian és a csillagok tánca (15.)

A kígyó ébredése

– Hát te tudsz beszélni? – kérdezi Aniya.

– A Hold Csarnokában mindenki egy nyelvet beszél, ahogy az idő is egy: egyszerre történik múlt, jelen és jövő – mondja Elena, a kis ktulumókus, és elindul. Aniya megpróbálja felfogni, amit hallott, de beleborzong, és inkább letesz róla. Követi Elenát.

Lépteik tompán visszhangzanak a hatalmas csarnokban. Sokáig semmi, csak a végtelen oszlopok és a lebegő fénygömböcskék. Hosszú percek, talán órák telnek el így. Adott ponton Aniya arra lesz figyelmes, hogy árnyékok suhannak előre az oszlopok között, egyre többen, jobbról is, balról is. Ahogy előretekint, tompa fényforrást lát.

– Az mi? Oda megyünk?

– Oda. Aki beszélni akar a Holddal, annak előbb át kell mennie az Idő Gyűrűin – válaszol a ktulumókus.

– Hmm... ezek a titokzatos nevek... és mi vár rám az Idő Gyűrűiben?

– Mindenki mást lát. Saját sorsának millió változatával fog találkozni, millió születéssel és millió halállal. Az őseivel és a gyermekeivel. Ami volt, ami lehetett volna, ami még lehet.

– A jövő?

– Egy jövő. És sok más jövő is. Ezek nem biztos dolgok. Nincs eldöntve a jövőd, Aniya, és ezután sem lesz. Inkább azt fogod látni, amit a Hold lát benned és az időben. Ahová még alakulhat a jövő, és ezek sokszor ellent is mondanak egymásnak. El kell engedned mindent, amit az időről és a sorsról gondolsz.

Aniya végiggondolja, hogy az ilyesmi lehetetlen. Nem tud egyszerre millió időben gondolkodni.

– Azt meg hogy? – kérdezi.

– Csakis te tudod, hogyan engedd el a sorsodat. Nem szabad veled lennem, amíg átmész a Gyűrűkön. De énekelni

fogok neked végig, Aniya, és kövesd a hangom. Egyetlen tanácsot adhatok még: bármi történik, bármit látsz, ha csalogat, ne ragadj ott, ha megriaszt, ne félj tőle. Át kell menned mindenben, ami utadba kerül. Nincs más út, csakis át. Ha eltévedsz a gyönyörtől vagy a félelemtől, egy idő után elvesztődsz bennük, és bezárulsz az idősíkok közé. Minden, amit látsz, benned van, belőled jön, beléd tér vissza. Ne állj meg. Nincs más út, csak át. És ne feledd: kövesd a hangom!

Ahogy közelednek, Aniya kilenc tompa fényű gyűrűt lát, ahogy egymás körül táncolnak. Mozgásuk Hya titokzatos *kéregmozgására* emlékezteti Aniyát. Közben a suhanó árnyékok köréje gyűlnek, mint a molylepkék. Mintha emberi alakjuk lenne. A gyűrűk közötti térben elektromos kisülések vihara – filmekben látott ilyen viharokat távoli bolygók légkörében. Ahogy odaérnek, egyik gyűrű megáll előtte. Elenára néz.

– Ez a bejárat?

– Itt kell átlépned. Várni foglak, Aniya, Hold gyermeke.

Hirtelen az árnyak közül kilép valaki. Ahogy közel ér hozzájuk, Aniya felismeri édesanyját.

– Anya!

– Szia, kicsim – mondja az árnyék.

– Tényleg te vagy az?

– Én vagyok. Nagyon büszke vagyok rád. Azért vagyok itt, hogy emlékeztesselek rá: mindig ott vagyok melletted mindenben. Várni foglak a túloldalon.

Aniya Elenára néz, a kis ktulumókus helyeslően bólint. Aniya újra az anyjára néz.

– Nagyon hiányzol...

– Tudom. Te is nekem. Látjuk egymást még. Légy erős!

Amint Aniya átlép a gyűrűn, Elena énekelni kezd: *A semmi szájában ültem a világ közepén...* A dallam ismerős Aniya számára valahonnan, de nem tudja, honnan. *Ne állj meg*, visszhangzik a fejében.

Eduardo Elba, a fiatal holdőr randizni hívja a gyönyörű énekesnőt, Ina Sanchezet. Egy félhomályos kávézó hátsó termében ülnek le, a háttérben Elena éneke szól: *A vihar szemeiben ültem én, a semmi közepén...*

Ina Sanchezet ekkoriban *Hya gyöngyszemeként* emlegetik mindenütt. Elszórakozik azon, ahogy ez a nagyra nőtt gyermek, ez az Eduardo minden igyekezetével próbálja leplezni zavarát, miközben láthatóan irtó büszke rá, hogy a Holdőrség tagja lehet. Ina Sanchez egy kicsit unatkozik. Pizskálni kezdi Eduardót:

– És akkor mindenkinek ilyen nagyra nő az egója, ha bekerül ebbe a holdszeketába?

– Jaj, nem, nem mindenkinek. Csak azoknak, akik minden éjjel bemutatják a véráldozatot az Öt Varázslónak. Tudod, a kiválasztottak – mondja Eduardo, és elvigyorodik.

– Ja, akkor jó – nevet Ina, aztán Eduardo szemébe néz. És én vagyok a mai véráldozat?

Eduardo állja a tekintetét.

– Csak ha az akarsz lenni, Ina – mondja tettetett komolysággal. Aztán elvigyorodik és hozzáteszi: – Csak attól félek, amíg odaérünk, meggondolom magam, elküldöm a fenébe az Öt Varázslót, és aztán inkább neked mutatok be véráldozatot.

– Jaj, akkor nem tudom, hogy siessünk-e vagy várjunk még – jön zavarba Ina. Nézik egymást, mosolyognak. Ina lenéz a teájára, aztán vissza, és először kimondja azt, amit utána még olyan sokszor elmond az évek során: – Tiszta bolond vagy te, Eduardo Elba.

– Még jó, hogy te tiszta normális vagy, Ina Sanchez – vág vissza az ifjú holdőr, mint később is, mindannyiszor.

Elena énekel, Aniya tovább lép. *Foltocska vagyok én egy gázóriás szemén...*

Látja Eduardót és Inát, ahogy egyre jobban egymásba szeretnek, látja saját születését, és látja negyedik születésnapjának éjszakáját, amikor nem tud aludni a veszekedésüktől. Látja a könnyeiket, és együtt sír velük.

Az ithembai piacon vannak, egy török étterem teraszán. Aniya szokatlanul nyughatatlan aznap, folyton el akar kódorogni valamerre. Ina idegesen leteszi az ételt, és feláll, hogy lánya után menjen, aki a cigány ékszerkereskedő portékájához igyekszik nagy kíváncsian. Emlékszik rá, hogy vonzótták azok a színes ékszerek. Ina átsiet az úton, Eduardo az

asztaltól figyelni őket. Valaki kiált egyet, emberek szaladnak, kiabálnak, hirtelen lövések dördülnek. Miközben édesanyja összecsuclik, Aniya nem veszi le szemét az egyik ékszerről. Egy tekeredő kígyó három szemmel, nyakék. Vonzza az ékszer a kislányt, Eduardo karjaiba veszi Inát. A cigány ékszerész megkérdezi Aniyát, hogy tetszik-e neki az ékszer, Aniya bólogat. – Ina... – mondja halkán Eduardo. Ina alig tud beszélni, csak kedvese szemébe néz, szinte kapaszkodik a tekintetében: – Vigyázz... a lányunkra, különben... kísérteni foglak... Eduardo Elba – Eduardónak folynak a könnyei. A cigány ékszerkereskedő odaadja a nyakéket Aniyának.

Elena énekel, Aniya letörli könnyeit, és lép tovább. *Ködlámpásod voltam én, és bennem volt a sötétség...*

Látja a gyászt eluralkodni rajtuk, ahogy az ötéves Aniya nem teljesen érti, hova lett az anyja, látja magát, ahogy megérti. Látja, ahogy Damiannal és Luigival figyelik a kéregmozgást, látja apját, ahogy menekül a Szitakötővel, és látja, ahogy felrobban a Szitakötő, miközben egy utolsó üzenetet vesz fel neki, egyetlen lányának. Látja azt is, hogy hatalmas háború pusztít a galaxisban, milliárdok vesznek oda. Látja Damian halálát, és látja saját halálát. Látja, hogy minden hiába, és Elena énekel. Aniya lép tovább.

Látja az Öt Varázslót a Hold Csarnokában állni, a gyűrűk előtt. Látja, hogy egyikük, Eva Maria Angela, aki az ő ősnagymamája, az utolsó, aki belép a gyűrűkön, belátva, hogy nincs visszaút. Látja, hogy neki a legnehezebb továbbmenni, és ugyanazt az éneket hallja, amit Elena énekel, és lép tovább. Látja, amikor megalapítják a Holdőrséget. Világokat lát felépülni és porrá égni.

A semmi szájában ültem...

Látja magát meghalni tűz által, vízbe fúlni, ágyban, párnák közt megöregedni, látja magát leszegényedni, meggazdagodni, látja magát egyetlen királynőként, a galaxis rettegett császárnőjeként, vakító szépnek látja magát. Elena énekel, Aniya lép tovább. Látja, hogy Damiannal szeretik egymást, és látja, hogy Damiannal üldözik egymást. Látja Damiant meghalni karjai közt, és látja, ahogy parancsára kivégzik. Elena énekel, Aniya lép tovább. *Foltocska voltam én...*

Egy erdő melletti ház tornácán üldögél. Kisfiai kergetik a kuttyát, vagy a kutya kergeti őket, vidám kiabálás. A kutya – Luigi unokája – boldogan vakkantgat. Kilép a házból édesanyja, Ina néni, a büszke nagymama, ősz haja kontyban. Ebédelni hívja az övéit gyönyörű hangján. Eduardo nagyapapa is előrejön a zöldségeskertből, és megcsókolja kedvesét. Mögöttük is, előttük is burjánzik az élet. Aniya szívét szorongatni kezdi valami boldog érzés, annyira, hogy alig kap levegőt. Érti, hogy megérkezett, miközben azt is érzi, hogy hazugság az egész. Soha nem volt boldogabb, és soha nem volt szomorúbb. Ahogy fiait betereli a házba, Ina mama gyöngéden megsimogatja a karját. Valami eltörik benne. Elena énekel. Aniya maradni akar. Sírni.

Mert az egész világ el van törve, mert minden találkozás eleve kudarcra van ítélve. Mert nem történhet meg, ami megtörténhetne, vagy ha megtörténik, már késő. Kergetjük egymást, és táncnak hívjuk, hogy jólesse gondolni rá. Legyünk az őrei egy hideg holdnak, védjük meg az egész világtól, védjük meg, amíg a világ felzabálja magát. Amíg nem marad, akitől megvédeni, és nem marad, akivel megosztani. Kövessük az éneket, soha nem lesz vége. Erre tessék. Ennek a szenvedésnek adunk értelmet most, és nem csüggedünk. Amíg nem marad, aki meghallja a hangunkat. Soha nem lesz vége az éneknek, és soha nem lesz könnyebb. Pedig csak ki kéne szállni. Elengedni az éneket. Elengedni az életet, mint egy kuttyát. Hadd menjen, én most itt megállok. Ez az enyém. Megérdemlem, tudja az összes isten. Hogy is ne érdemelném meg. Az egész világ hajt, az egész világ hív. Nem megyek többet sehova.

Elena énekel. Aniyának patakzanak a könnyei. *A vihar szemében ültem én...*

Az élet is, a halál is, minden remény és minden félelem, egyszerre hívnak és hajtának, és nincs, ahol megnyugodhatok. Hogyan is kellene, hogyan is várják el tőlem, hogy menjek utánuk, honnan ez az iszonyú sóvárgás, ki lopta bele a szívembe ezt a sötét, feneketlen szakadékot? Tudd, te hülye, hideg Hold, hogy ott van ez a szakadék, és előbb-utóbb minden, de minden beleborul. Nincs még az a kegyetlen gravitáció a táguló világokban, mint ennek a fekete lyuknak a gravitációja a szívem közepén.

Elena énekel. *A semmi szájában ültem...* Aniyának eszébe jut az álma, amelyet Damiannak mesélt a polarisí világitótoronyban. Ahogy utazik a háromszemű kígyó szájában, és ő maga a kígyó. Utazik át a labirintuson, át a galaxison, át a mindenségen, és távolodik minden, és utazik az űrben, és egyre könnyebb és egyre szabadabb, és megérzi, hogy ott-hon van. Ebben a pillanatban nincs a világon nagyobb hazugság, és nincs a világon nagyobb igazság. Minden együtt van, és semmi nincs a helyén.

Elena énekel. Aniya megtörli könnyeit, megfordul, és lassú, kimért léptekkel elindul, maga mögött hagyva az erdőszéli házat, benne gyermekeit és szüleit és mindent, ami lehetett volna. *Ködlámpásod voltam én, én a semmi fény.*

Ropog a hó a léptei alatt, ahogy egy fehérbe öltözött fenyvesen át kiér egy tisztásra. A tisztás közepén egy farönkön fehérbe öltözött nő ül, előtte kisebb tűz lángol. Elena énekét dúdolja. Bőrét ezerféle jel borítja, színe szürkés, vagy csak annak tűnik. Kék szeme villan, ahogy felnéz, és rámosolyog Aniyára. Int neki, hogy üljön le melléje. Aniya odamegy, és leül a farönkre. Felparázslík a tűz, ahogy a nő megpiszkálja egy bottal.

– Ez is leég mindjárt. Tudtam én, hogy több fát kéne hozni – mondja könnyed, szelíd hangon a nő.

– Te vagy a Hold Szelleme? – kérdezi Aniya.

– Valami olyasmi. Hold mama, az jobban tetszik. Közvetlenebb. Nem élvezem, ha félnek tőlem. A Hold mama olyan kedves, otthonos. Nem mintha nem tudnék rettenetes lenni... Nem fázol, lányom? Adjak egy pokrócot?

Mielőtt Aniya válaszolni tudna, Hold mama a hátára terít egy fehér pokrócot. Egy darabig nézik a tüzet.

– Nem tudom, mit csinállok itt... – szólal meg Aniya zavartan. Hold mama elneveti magát:

– Felőlem cserkészdalokat is énekelhetünk itt a tűznek, lányom.

– Micsodákat?

– Ja, á, mindegy. Viccelek. Az se baj, gyermekem, ha csak itt ülünk, és bámuljuk a tüzet egy darabig. Engem mindig megnyugtat.

Aniya zavarában a tűzre összpontosít. Ahogy telnek a percek, zavaranya enyhülni kezd. Hold mama dúdol, Aniyában elül a zavar, és kavarni kezd benne a világ. Hirtelen megállíthatatlan zokogás veszi birtokába és kezdi rázni a testét. Siratja magát és fiatalságát, siratja anyját, apját, mindent, ami volt, ami lehetett volna, ami még lehet. Aztán amikor ez a zokogás átmegegy keserű nevetésbe, akkor veszi észre, hogy Hold mama a hátát simogatva vele együtt sírt, és most vele együtt nevet. Könnyeket törölgetve néznek egymásra. Hold mama félretol egy hajtincset, és megsimogatja Aniya arcát.

– Gyermekem – mondja –, nem irigyellek. Többet mutatott meg neked az Idő, mint mások-

nak. Mégis öröm tölti el a szívemet, hogy most így látlak. Amikor utoljára találkoztunk, sokkal több volt benned a félelem.

– Már találkoztunk?

– Nem is egyszer. Ismerlek jól, Aniya, istenek kegyeltje. Annyi élet van már mögötted, ahány atom a testedben. Megedződött a hátad a világok terhei alatt. Gyűjts nekem tűzifát, hogy tartson még egy kis meleget ez a tűz, amíg felteszed kérdéseidet.

Ahogy az erdőben tűzifa után keresgél, Aniyában kezdenek letisztulni a dolgok. Tetszik neki ez a hely, ez a csendes, hóborította erdő, a kékes-vörös színek az égbolton. Amikor visszatér egy ölnyi fával, lassan rakosgatja őket a tűzre, hogy időt nyerjen, és még gondolkodhasson a kérdésein. Leül végül Hold mama mellé, nézik a fellángoló tüzet.

– Mit kell tennem? – kérdezi, de máris érzi, hogy nem ez az igazi kérdés.

– Semmit nem *kell* tenned, lányom.

– Veszélyben van Hya?

– Igen. A saloméiak ostromra készülnek. David Reisz kapitányt bízták meg Hya ostromával, ő a kísérleti patkány. Ha sikerül neki elfoglalni Hyát, a kancellár és a birodalom le-arathatja a babérokat. Ha nem, akkor a kapitány hibáiból tanulva újabb tervet eszelhetnek ki az ostromra. De ezek csak részletkérdések.

– Apám is veszélyben van?

– Apád is, és mindenki, akit szeretsz.

– El fogom veszíteni őket?

– Nem lehet elveszíteni őket, csak az életüket. Ha arra vagy kíváncsi, hogy mikor és hogyan fognak meghalni, arra nem tudom a választ.

– Salomé meg Rumia... el fogják foglalni a galaxist?

– Nem tudom, de nem ők az elsők, akik megpróbálják. Az biztos, hogy semmi nem lesz már olyan, mint előtte volt. A világok változnak, ahogy mi is velük.

– Nem lehet olyan, hogy egyszer végre mindenki megnyugodjon, és békében éljünk?

– Ezt a kérdést már én is feltettem neked évmilliókkal ezelőtt, gyermekem.

– De akkor minek csináljuk, Hold mama?

– Én tudom, miért csinálom – neveti el magát – Azt, hogy te miért, azt csak te tudhatod. De hadd kérdezzek én.

Miért hagytad ott a boldog erdőszéli házat?

– Mert nem volt igazi.

– Azt nem tudhatod. Lehet, hogy igazi volt. Nem ez az oka annak, hogy nem maradtál ott. Miért?

– Elena éneke...

– Ugyan, butaság. Vagy te elég makacs ahhoz, hogy ne hallgass egy ktulumókus jó tanácsaira, ha valamit a fejedbe veszel. Miért jöttél el?

– Mert nem oda tartozom. A Csillagok Táncához tartozom.

Hold mamának mosolyognak a szemei.

– Na látod – mondja –, akkor most mondd, mi a neved, gyermekem?

Aniya behunyja szemét, és hirtelen elborítják az emlékek. Sok millió régi élet emléke. Átél minden születést és halált, minden boldog és szomorú percet, minden fájdalmat és gyönyört újra. Amikor kinyitja szemét, már tudja a választ:

– Nagini. Én vagyok a háromszemű kígyó.

(folytatjuk)

FRANZ KAFKA

[Töredék]

Reménytelenül haladtam kis csónakommal a Jóreménység-foknál. Kora reggel volt, erős szél fúj. Reménytelenül tűztem ki egy kis vitorlát, majd békésen hátradőltem. Mit kellett volna félnem ezzel a kis csónakkal, mely parányi merülése révén mind e veszélyes vizek zátonyszirtjei felett egy élőlény ügyességével siklott.

Tandori Dezső fordítása

„Versen és feljelentésen kívül mindent írtam” – mondja egyik levelében a próza- és drámaíró Csehov, s láthatólag nagyon büszke arra, hogy semmi köze nincs a versekhez. Tudomásom szerint Franz Kafka se kacérkodott a versírással, az idejének tanévétől búcsúzva én mégis egy Kafka-töredéket választottam, főleg azért, mert így alkalmunk adódik elgondolkodni a vers és próza közti különbségeken.

Fontos tudnunk, hogy a szóban forgó [Töredék] tényleg „töredék”, vagyis nem egy hosszabb Kafka-szövegből emeltem ki önkényesen: Kafka hagyatékából került elő, és *A nyolc oktávfüzet* című posztumusz kötetben jelent meg, ahol címek nélkül következnek egymás után a szebbnél szebb prózacsírák és -ötletek. Esetünkben is a szöveg prózaisága mellett érvelnek az olyan *leíró* részletek, mint például „kora reggel volt” vagy „erős szél fúj”. De talán kezdjük a legelején.

„Reménytelenül haladtam kis csónakommal a Jóreménység-foknál” – hihetetlenül erős, hátborzongatóan ellentmondásos (*reménytelenül* versus *jóreménység*) és egészen „kafkai” ez az első mondat, azaz: rögtön egy abszurd, sőt, szürreális helyzet kellős közepén találjuk magunkat! Ugyanezt az ellentétező szerkezetet láthatjuk a harmadik és negyedik mondatban is: *reménytelenül* tűzni ki a vitorlát, majd *békésen* hátradőlni, illetve *veszélyes vizek* zátonyszirtjei fölött egy *élőlény ügyességével* siklani. S hogy még áttekinthetőbb legyen az ellentétező szerkesztés, játszunk most azt, hogy sort sor alá tördeljük a szöveget, például így:

„Reménytelenül haladtam kis csónakommal a Jóreménység-foknál.

Kora reggel volt, erős szél fúj.

Reménytelenül tűztem ki egy kis vitorlát, majd békésen hátradőltem.

Bahget Iskander felvétele

Mit kellett volna félnem ezzel a kis csónakkal, mely parányi merülése révén mind e veszélyes vizek zátonyszirtjei felett egy élőlény ügyességével siklott.”

És most tegyük fel bátran a kérdést: vers lesz-e egy szöveg csupán attól, hogy versként (sort sor alá tördelve) *érzékeli*? Nyilvánvaló, hogy nem. (Hány kortárs verszet esetében látjuk, hogy hiába tördeli versként a szerző, a szöveg még prózának is gyenge!) De ez a Kafka-töredék szerintem igenis vers! Figyelem: nem prózavers, nem verspróza, hanem igenis vers!

„majd békésen hátradőltem” – ebbe a központi helyzetben lévő mellékmondatba (versként tördelve a 5. verssorba) koncentrálódik minden. Na de mennyi minden „történik” előtte is (az 1–4. verssorokban), utána is (a 6–9. verssorokban)! És a nyelvi energia micsoda sűrűsödésével történik minden! (Gondoljunk az 1. és 4. verssor párhuzamára, vagy az imént már emlegetett ellentétező szerkezetekre.) Atommag-tömorségű nyelv – szoktam mondani jobb híján, ha a vers „definícióját” kéri tőlem. És valóban: ezt a Kafka-töredéket se lehetne tovább tömöríteni: egyszerűen szétrobbanna az egész konstrukció. Ne bántsuk hát a szöveget, ne tördelgessük se jobbra, se balra, mert úgy jó, ahogy van. Egy kicsit abszurd, egy kicsit „kafkai”, de igenis vers!

Franz Kafka (1883–1924): a 20. századi irodalom kiemelkedő alakja, német nyelven alkotó, csehországi születésű író

MICHEL TOURNIER Újramesélt Robinson

Péntek vagy a vad élet

(Vendredi ou la vie sauvage) – 8., befejező rész

Szabadulás a szigetről?

Péntek virágot gyűjtött a szanaszét heverő sziklák között, amikor a látóhatáron egy fehér pontra lett figyelmes a keleti part felől. Azonnal rohant, hogy közölje ezt Robinsonnal, aki akkor fejezte be a borotválkozást. Robinsont talán megérintette a hír, de ebből nem mutatott semmit.

– Látogatóink lesznek – mondta kurtán –, egy okkal több, hogy megborotválkozzak.

A végeletekig felajzott Péntek felkapaszkodott egy fa tetjébe. Magával vitte a távcsövet, és az immár tisztán láthatóvá vált hajóra szegezte. Egy szkúner volt, könnyű vitorlás gyors hajózásra építve, két magas árbóccal, az első négy-szögletű, a második háromszög alakú vitorlát hordott. Legalább tíz-tizenkét csomós sebességgel szelte a habokat, és egyenesen a sziget sekély vizű partja felé tartott. Péntek sietve tudósította ezekről a részletekről Robinsont, aki éppen kagylófésűvel igazgatta vörös sörényét. Ezután ismét elfogalta megfigyelőállását.

A parancsnok bizonyára megértette, hogy azon a részen lehetetlen kikötni, mert a hajó irányt változtatott. Bevonta vitorlái egy részét, és így siklott a part mentén. Péntek hírül adta Robinsonnak, hogy a látogató a dűnék mellett halad el, és minden bizonnyal az Üdvösség-öbölben fog lehorgonyozni. Mindenekelőtt meg kellett tudniuk, milyen nemzet képviselői. Robinson előmerészkedett a parthoz legközelebb álló lombsátorig, és a parttól pár száz méterre rostokoló hajóra szegezte távcsövé. Néhány pillanattal később hallani lehetett a horgonylánc fémes csengését. Robinson számára ismeretlen volt ez az új hajótípus, de felismerte a végében lobogó Union Jacket.

A legénység egy bárkát engedett a vízre, az evezők már a habokat kavarták. Robinson meg volt hatódva. Már nem tudta, mennyi ideje van a szigeten, de az volt az érzése, hogy élete legnagyobb részét itt töltötte. Szokták mondani, hogy halála előtt az ember szeme előtt végigvonul az egész múltja. Valami hasonló történt most Robinsonnal: maga előtt látta

Michel Tournier (1924–2016) Goncourt-díjas francia író ifjúsági regényéből közlünk részleteket Szócs Imre fordításában. A *De-foe Robinsonja* ihlette *Péntek vagy a vad életben* a társát szolgálaként kezelő, nevelő, irányító, büntető Robinson végül rábízta magát Péntek természetes bölcsességére...

a hajótörést, a Szabadulás építését, kudarcait, nyomorúságos állapotát, amikor az iszapban fetrengett, a sziget lázas felkutatását, Péntek érkezését, a munkálatokat, amelyeket rákényszerített, a robbanást, megvalósításai pusztulását, majd a hosszú, boldog és gondtalan életet, tele vad és egészséges játékokkal, Péntek bámulatos leleményeit. És most mindennek vége?

A bárkát kis hordókkal pakolták meg a hajó édesvízkészletének felfrissítésére. Leghátul egy felfegyverzett, csizmát viselő férfi állt, a fejét fedő szalmakalap alatt fekete szakáll sötétlett, ő lehetett a kapitány. A csónak orra súrolta a part homokját, és mielőtt megállt volna, felemelkedett. A férfiak kiugrottak a hullámzó vízbe, és a partra vonszolták a bárkát, hogy az érkező dagály ne sodorhassa el.

A fekete szakáll tulajdonosa kezét nyújtott Robinsonnak, és bemutatkozott.

– William Hunter Blackpooból, a Whitebird szkúner kapitánya.

– Milyen nap van ma? – kérdezte Robinson.

A kapitány meglepődve fordult a mögötte álló emberhez, aki a segédje lehetett.

– Milyen nap is van ma, Joseph?

– 1787. december 22., szombat – ismételte meg a kapitány a választ Robinson felé fordulva. Robinson agya vadul dolgozni kezdett. A Virginie katasztrófája 1759. szeptember 30-án történt. Pontosan huszonnyolc év, két hónap és huszonkét nap telt el tehát azóta. Nem tudta elképzelni, hogy már ilyen régóta a szigeten van! Mindannak ellenére, ami a lakatlan szigetre való érkezése óta történt, ez a huszonnyolc év távolság a Virginie-vel szenvedett hajótörés és a Whitebird érkezése

között tarthatatlannak tűnt. De volt valami más is: kiszámolta, hogy ha valóban 1787-et írnak, ahogy a tengerészek mondták, akkor pontosan ötvenéves. Ötven! Ezek szerint megöregedett. Holott a szabad és boldog életnek hála, amelyet Speranza szigetén, főleg Pénteknek köszönhetően élvezhetett, sokkal fiatalabbnak érezte magát! Úgy döntött, nem fedi fel a jövevények előtt a hajótörés valós időpontját, nehogy hazudozónak nézzék.

– A vliissingeni Pieter van Deyszel parancsnok Virginia nevű vitorlásán utazva vetődtem a sziget partjaira. Én voltam a hajótörés egyetlen túlélője. A szerencsétlenség következtében részlegesen elveszítettem az emlékezőképességemet, ezért azt sem tudom pontosan, mikor történt.

– Soha nem hallottam ilyen nevű hajót emlegetni egyetlen kikötőben sem – jegyezte meg Hunter –, de az is igaz, hogy ez az amerikai háború teljesen felforgatta a hajózás világát.

Robinson nyilván nem tudta, hogy az észak-amerikai angol gyarmatok fegyvert fogtak Anglia ellen a függetlenségük kivívásáért, és ennek eredménye egy 1775 és 1782 között tartó háború volt. De nem kérdezősködött, nehogy elárulja tudatlanságát. Közben Péntek segített az embereknek kirakni a hordókat, és a legközelebb található forráshoz irányította őket. Robinson megértette, hogy az indián azért olyan segítőkész, mert azt reméli, mielőbb feljuthat a Whitebird fedélzetére. Be kellett vallania, ő maga is alig várta, hogy közelebbről megszemlélhesse ezt a kecses vitorlást, amelyet mesterien úgy építettek, hogy sorra döntse a sebességrekordokat, és minden bizonynyal fel van szerelve a hajózás legújabb vívmányaiival. Mellesleg Hunter parancsnokot és a körülötte sürgölődő embereket csúnyának, durvának és kegyetlennek látta, és azon gondolkodott, vajon képes lesz-e újra megszokni, hogy az övéi között éljen. Megmutogatta Hunternek a sziget erőforrásait, ami a vadat és az ehető növényeket illeti, mint a zsázsa és a porcsin, amely segít a tengeren hajózóknak a skorbut megelőzésében.

A matrózok felmászta a pikkelyes fatörzsekre, hogy kardjukkal lecsapják a káposztapálmák csúcsait, mások kacagva hajkurászták a kecskéket. Rossz érzés volt látnia, ahogy ezek a kaptos dúvadak megcsönkítják a fákat, leöldösik az állatokat, de nem akart kérges szívű lenni, miután oly régóta ezek voltak az első emberek, akikkel találkozott. Azon a helyen, ahol valamikor Speranza bankja állott, most magasra nőtt fű hullámzott selymesen a szélben. Az egyik matróz gyors egymásutánban talált két aranypénzt. Hangoz kiáltozással azonnal odacsődítette a bajtársait, és élénk vitaközlés és gesztikulálás után eldöntötték: felégetik az egész mezőt, hogy könnyebb legyen megkeresni a pénzerméket. Robinson képtelen volt nem arra gondolni, hogy ez tulajdonképpen az ő pénze, és hogy ezzel a tűzzel tönkreteszik a sziget legjobb legelőjét. Minden újabb érme megtalálásakor vad, sokszor véres dulakodás

kezdődött, még a kések és kardok is előkerültek. Hogy ne kelljen őket néznie, Joseph másodkapitánnyal elegyedett beszédbe. Az lelkesen meséli kezdett a rabszolga-kereskedelemtől, amely ellátta munkaerővel Amerika déli államainak gyapotültetvényeit. A feketéket Afrikából erre a célra kialakított hajókra bezsúfolva vitték, mint valami árut. Az Egyesült Államokban eladták őket, és a hajókat újból feltöltötték gyapottal, cukorral, kávéval és indigóval. Ez a csererakomány nagyon jól fizetett az európai kikötőkben. Hunter vette át a szót, aki nevetve elmesélte, hogy a háború alatt hogyan süllyesztett el egy francia katonákat szállító hajót, akiket az észak-amerikai felkelők megsegítésére küldtek. A hajó minden utasa a szeme láttára fuladt a tengerbe. Robinson úgy érezte magát, mint aki felemel egy követ, és az alatta nyüzsgő sötét rovarokat szemléli.

A hajón elköltött ebéd után Robinson végignyúlt a hídon sziesztázni, ahogy szokott. Feje fölött az árbóc hegye szabálytalan köröket írt le az égen, amelynek tökéletes kékjében egy áttetsző újhold kóválygott. Elfordulva Speranzát látta, egy szelíd homokcsíkot, mögötte zöld foltokat, feljebb a sziklák összevisszaságát. Ekkor értette meg, hogy soha nem fogja elhagyni a szigetet. A Whitebird és legénysége egy olyan civilizáció küldöttjei, amelybe semmi kedve visszatérni. Úgy érezte, fiatal, szép és erős, de csak akkor, ha Péntekkel együtt ott marad a szigeten. Joseph és Hunter megértette vele, hogy számukra egy idős, ötvenéves ember. Ha velük tart, öreg, ezüstös hajú, méltóságos tartású öreg lesz, ráadásul ostoba és gonosz, akárcsak ők. Nem, inkább hű marad az új életéhez, amit Péntektől tanult.

(vége)

Szócs Imre fordítása

Gyakorlati kisokos élni vágyóknak

ANNET HUIZING

Hogyan írtam véletlenül egy könyvet

Fordította: Rádai Andrea

Illusztrálta: Fodor Anikó

Pagony Kiadó, Abszolút Könyvek, Budapest, 2019

Annet Huizing regénye, a *Hogyan írtam véletlenül egy könyvet* nemcsak a fiatal olvasókhöz szól, hanem finom, rejtett rétegeiben a felnőttekhez is – azokhoz, akik már ismerik az elhallgatások súlyát, a veszteség utáni csendet és azt a nehéz, néha évekig elhúzódó folyamatot, amíg valaki szavakat talál arra, ami fáj. A könyv első látásra könnyed és játékos: egy tinédzser lány, Katinka története, aki egy napon úgy dönt, hogy írni fog. Szeretne jó lenni benne, ezért írásórákra kezd járni a szomszédjához, az író Lidwinen nénihez. Innen indul minden. A regény mégis valami sokkal mélyebbről szól: a veszteséggel való szembenézésről, a gyász feldolgozásáról, a kimondhatatlan kimondásáról – és arról a lassú, fokozatos útról, amelyen az ember nemcsak íróvá, de önmaga elbeszélőjévé is válik.

A regény egyik legnagyobb ereje talán abban rejlik, ahogyan megmutatja: nem kell feltétlenül nagy történeteket írni. Nem kell hangos dráma. Elég egy üres szék az ebédlőasztalnál, egy kerülgetett emlék, egy kimondatlan mondat apa és lánya között. A történetet Katinka hiteles, őszinte és eleven hangú, naplószerű elbeszéléséből ismerjük meg. Az írás itt nem csupán cél, hanem eszköz: az önismereté, az emlékezés és a gyógyulásé.

Katinka és Lidwine kapcsolata különleges: a felnőtt és a kamasz között mester-tanítvány viszony alakul ki, amely a kölcsönös kíváncsiságra és bizalomra épül. A felnőtt itt nem mindent tudó, irányító figura, hanem egyfajta kísérő – aki nem megmondja, mit kell csinálni, hanem kérdez, tükröt tart, és segít abban, hogy a másik ismerje fel a saját történetét. Ez a kapcsolat újabb lehetőséget kínál annak átgondolására, hogyan tanulunk egymástól, hogyan tanítjuk egymást élni, figyelni, beszélni – és hallgatni.

A *Hogyan írtam véletlenül egy könyvet* nemcsak egy lány gyásztörténete, hanem a kreatív önkifejezés természetrajza is. A történet azt sugallja, hogy írni nemcsak abból lehet, amit már teljesen megértettünk, hanem épp ellenkezőleg: abból, amit még nem tudunk kimondani, amitől félünk, ami

fáj, és amit talán csak az írás során értünk majd meg. Írni – ebben a könyvben – annyi, mint gyászolni, keresni, kísérletezni.

„– *Mi történik, amikor egy jó könyvet olvasol? – Nem várta meg a választ. – Látod magad előtt a szereplőket és a helyszíneket, mint egy filmben. A szavakból képek lesznek. Teljesen belefeledkezel a történetbe, együtt lélegzel a főhőssel. Te is látod, amit ő, hallod, amit ő. Ugyanazokat az illatokat érzed. Elfelejtet, hogy az egész csak papírra nyomtatott betű, hogy az író el akar valamit hitetni veled. És amikor visszagondolsz a történetre, megint látod magad előtt.*”

Az olvasás – és a jó írás – nem pusztán kikapcsolódás, hanem segíthet kapcsolatba lépni saját érzéseinkkel, a kimondhatatlannal, a fájdalommal is. Tulajdonképpen azt is mondhatnánk, hogy Katinka így gyógyítja önmagát. Megírja élete egyik legfontosabb eseményét: hogyan jött új nő a családjukba, és hogyan dolgozta fel ezáltal édesanyja halálát.

A gyászt a lány környezete is különbözőképpen reagálja le. Az elbeszélésben az is megmutatkozik, hogyan próbálják a felnőttek kezelni, és hogyan próbálja Katinka feldolgozni ezt.

„Egyszer apa megengedte, hogy egyedül vegyek zoknit a HEMA-ban. Még az árat sem kell nézni. A színt pedig én választhattam. (...) Az eladónő rám nézett, majd valahova mögém, és megint rám.

– Ugye, nem egyedül vagy itt? Hol van az anyukád?
– Anyukám meghalt – feleltem.

Az eladónő a szája elé kapta a kezét, és elvörösödött.
– Ó, bocsánat, nem tudtam! (...)

Az is előfordul, hogy elfutja a könny a szemüket. Komolyan. Egyszer egy néni még át is ölelt, amikor mondtam neki. Pedig nem is ismertem.”

A *show, don't tell* – vagyis mutasd, ne mondd – az írás egyik alapszabálya, amit Katinka is hamar

megtanul. De ez több, mint technikai ajánlás: figyelni tanít. Részleteket észrevenni, a világon nemcsak átfutni, hanem észlelni is. Azt, hogy miképpen áll a fény az utcán, mit érez az ember a gyomrában egy-egy nehéz mondat után, vagy milyen hangja van a csendnek két mondat között. A jó írás ettől válik elevenné – és a jó figyelem ettől válik együttérzővé. Amikor Nina elakad az írásban, Lidwien így szól: *„Nem kell Ádámtól és Évától kezdened. Kezdd a holttesttel.”*

Ebben az értelemben az írás nemcsak az alkotás egy formája, hanem egyfajta jelenlét is: próbálkozás arra, hogy közelebb kerüljünk a világhoz – és talán önmagunkhoz is.

Lidwien arra tanítja Katinkát, hogyan kell történeteket úgy írni, hogy azok mélyebb feszültségeket és rejtett érzelmeket vonjanak elő. *„Az, amit az emberek nem mondanak ki, sokszor érdekesebb, mint amit kimondanak.”* Így az írás folyamata nem csupán a szavak játékává válik, hanem a belső világ mélyebb feltárásává.

Ez a könyv nem akar mindent kibontani. Nem tesz rendet, csak rendet keres. Ahogy haladunk vele, nem lesz kevesebb a kérdés, de valami mégis letisztul: a figyelem mikéntje. Hogy miként lehet közel lenni valamihez, ami nehéz. És talán ez már önmagában elég.

LAKOS NÓRA

Hogyan írtam véletlenül egy könyvet

2024, gyerek/családi film, 1 óra 38 perc

Szereplők: **Nina** – Demeter Villó, **András** – Mátray László, **Detti** – Rujder Vivien, **Lídia** – Zsurzs Kati, **Adél** – Tenki Réka,

Lujza – Lovas Rozi, **Robi** – Mucsi Zoltán

Rendező: Lakos Nóra.

A film minden gesztusában azt érezzük, hogy tisztelettel nyúl az alapanyaghoz: nemcsak követi a történetet, hanem annak légkörét, ritmusát és néma rezdüléseit is igyekszik továbbgondolni. És ez a továbbgondolás sokat ad hozzá. Ritkán fordul elő, hogy egy film valóban kiegészíti az olvasmányélményt – itt mégis ez történik.

Az egyik legfontosabb különbség talán az, hogy a film világában a szenvedés és a veszteség mélyebb, árnyaltabb tónusokat kap. Ez a különbség két karakteren keresztül válik igazán érzékelhetővé. Míg a regényben Katinka nézőpontján keresztül kevesebbet érzékelünk az apa gyászából, a filmben sokkal erőteljesebben jelenik meg az ő belső vívódása is. Bár nem ragad bele a veszteségbe, mégis érzékelhető a felesége iránti lojalitása, az a csendes hűség, amellyel a jelenben próbál talpon maradni. Ebből sokat nem érzékelünk a regényben.

Az apa mellett Lídia néni (a regényben Lidwien) alakja az, aki a filmben sokkal élőbb, színesebb körvonalat kap. Míg a könyvben egy érzékeny és okos mentor, a filmben könyvekkel teli lakásban élő, kissé boszorkányos író, sok macskával. Ez

az ábrázolás nemcsak karakteresebb, de ismerősebb is – mintha a néző a fura szomszéd nénijét látná viszont a vásznon. A *Hogyan írtam véletlenül egy könyvet* című film elsőre talán egy kamasz lány történetének tűnik, de valójában sokkal többről szól. Nem a nagy drámák viszik előre, hanem azok a halk, ismerős pillanatok, amelyek szinte bármelyikünkkel megtörténhetnek. A figyelem pillanatai. Amikor valaki meghallgat, vagy amikor végre ki tudunk mondani valamit, ami eddig belülről feszített. A filmben Nina nemcsak egy történetet ír, hanem elkezd felfedezni saját magát és a világot maga körül. Mindezt olyan finomsággal teszi, hogy rámutat arra: az élet igazi jelentősége a kapcsolatokban és az apró pillanatokban rejlik.

A film látványvilága, a vizuális ötletek is ezt a játékos, mégis személyes hangulatot erősítik: amikor Nina visszaemlékezik, egy „flashback” feliratú póló van rajta, a szétszédődő betűk pedig egyszer csak szétfolynak az utcán, mint a gondolatok, amikor még nem tudjuk őket elrendezni.

Reich Dániel, a film operatőre így fogalmazott egy interjúban: *„Ez a történet olyan, mint egy videónapló. (...) Olyan, mint amikor valaki megosztja veled a gondolatait. Belebészél a kamerába, direkt megszólít téged. Ez nagyon fontos szövege a filmnek, mert itt szólítja meg az író az olvasót. Itt szólítja meg a főszereplő a nézőt.”*

És tényleg: Nina néha ránk néz, hozzánk beszél. Nem magyaráz túl semmit, nem akar mindent pontosan megmondani – de épp ettől érezzük azt, hogy ott vagyunk vele. Hogy értjük. Még akkor is, ha ő maga se mindig érti, mi zajlik benne.

„Olyan apa akartam lenni, amilyen nekem nem volt”

Beszélgetés az apa szerepét játszó Mátray Lászlóval filmről, apaságról és a ki nem mondott dolgokról

– *Azt hiszem, az fogott meg leginkább Szigeti András figurájában – mondja kérdésünkre –, hogy próbálja levenni a traumák terhét a gyerekei válláról. Ő hordozza, ameddig kell. Ez nekem valamiért iszonyú fontos lett. Mert azt érzem: beleáll abba, hogy ha nincs más megoldás, akkor ő lesz az. Ott marad, ameddig kell. Ameddig a gyerekek felnőnek.*

Sok mindenről beszélgetünk, hiszen ez a film mindenki-ben gyerekkori emlékeket idéz fel. Eszébe jut valami. Egykori hiányokról, arról, hogy mi nem volt és mi lehetett volna.

– *Valamelyik fesztiválon kérdezték meg tőlem, hogy milyen szálon tudtam kapcsolódni ehhez a karakterhez. És azt mondtam: talán az motivált a legjobban, hogy olyan apa lehessen, amilyen nekem nem volt. Hogy valami olyasmit adjak, amit én sosem kaptam meg. A forgatás elején még nem ismertem a regényt. Aztán amikor olvastam, az apafigurát máshogy éreztem. A könyvben egy laza, kicsit „nyugati” apa volt, aki nem problémázik annyit. És az is jó volt. De Lakos Nóri, a rendező tudta, hogy bennem van egy mélyebb vonal is. Egy sérülékenyebb apa, egy árnyaltabb fájdalom. És azt mondta, ezt most ne hozzuk előre, de maradjon ott a háttérben. És mindig mondta, hogy akkor most kell-e ebből vagy nem.*

„Mint a zenében: mindenkinek megvan a kottája”

Kíváncsi voltam, hogyan lehet ilyen pontosan, hitelesen megformálni egy karaktert. És nemcsak a színésztechnikára gondoltam, hanem arra a belső átállásra, ahogy egy ember belebújik egy apa bőrébe.

– *Úgy, hogy rákészsülsz – mondja Laci egyszerűen. – A filmezés olyan, mint a zenélés: mindenkinek megvan a kottája, te játszod a tiédet, a többi szereplő is a sajátját. És a vásznon összeáll egésze.*

Így értem meg, hogy esetében a hitelesség nem kontroll vagy kontrolláltság kérdése – inkább a jelenlété. A készség, hogy ott legyen egy másik ember történetében, annak minden zavarával és csendjével együtt.

Meséltem neki egy jelenetről, amely különösen erősen hatott rám: amikor a lány kiborul. Nina és Detti kettesben töltenek egy kis időt – amolyan anya-lánya program –, de mivel ez Ninának még nagyon új és nehezen feldolgozható, felzaklatja magát. Dühösen elrohan, miután a pincér Dettit az anyukájának nevezi. Ezután egy ideig többé nem látjuk a nőt. Később viszont kiderül, hogy az éretlennek tűnő apa és a kisöcs továbbra is tartják vele a kapcsolatot – csak ezt nem hozzák Nina tudtára.

– *Igen, igen, igen – mondja rögtön. – Ez jó, mármint, hogy ezt érzed. Mert én is ezt éreztem, csak pont ez tetszik, hogy az*

Mátray László Jászai Mari-díjas színész Kézdivásárhelyen született 1976-ban, és a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceumban végzett 1995-ben. Jelenleg a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház tagja.

apa ezt elviseli. Mivel beszéltek telefonon, az apa és a fia is, így mégse az történik, amit Nina akar. Így végül is csak időt adnak neki. És ez így kerek, ahogy a film ajánlja: mert a gyerek ezalatt fel tudja dolgozni.

Beszél még elfogadásról, illetve arról, hogy néha pontosan az a szeretet, ha az ember nem csinál semmit. Ha hagyja, ha időt ad. Hogy néha nem az a segítség, amit adunk, hanem amit nem veszünk el. Aztán mesél még egy jelenetről, amely nem is konkrétan a filmhez tartozik, hanem ahhoz az apatípushoz, aki valójában nagyon is ismerős. A rossz lelkiismeretű apáról, aki játékokat vesz a gyerekének, mert nem tud mit kezdeni a saját büntudatával.

– *A rossz lelkiismeretű szülő egyik alapreakciója, hogy vásárolt tárgyakkal halmozza el a gyereket. Leterhelt, elfoglalják a saját dolgai, fogalma sincs, hogy mit is kezdjen a gyerekekkel, de szereti, és büntudata van, megvesz neki mindent. Nem képes elég érzelmet nyújtani sokszor. Azért nem, mert nem tudja, hogy ennek mennyire egyszerű formái is vannak. Az ember leül mesélni, vagy ütögeti a gyerekekkel a labdát, és ezzel máris érzelmeket közvetít.*

És arra gondolok ezután, hogy igazából mindez milyen egyszerű, már-már túl banális. De közben valami egészen lényegi dologra mutat rá. Arra, hogy az apaság a hétköznapiakban jelen lévő figyelem. Nem kell hozzá túl sok minden, csak idő és egy közösen elmondott mondat.

És lehet, hogy végül minden ezen múlik: ki meri-e mondani valaki, amikor nem megy. Amikor hibázott. Amikor nem volt ott. És aztán mégis visszamegy, és újrapróbálja. Mint ahogy Nina is visszatér az íráshoz. Nem adja fel.

Nők két keréken

Az áprilisi időjárás nem kímélt minket, de most már valóban itt a tavasz, sőt, egy szempillantás alatt megérkezik a nyár is. Ennek öröme képzeltben kerékpárra pattanunk, és visszakeresztünk az 1800-as évek második felébe, hogy lássuk, hogyan lett akkoriban Erdélyben is egyre népszerűbb a bicikli.

Természetesen ennek a kalandnak is van kiindulópontja: két érme, amelyek közül az egyiket, a második helyezettnek járót a medgyesi Anna Haltrich, a másikat pedig, a harmadik helyezéért, a szintén medgyesi Johanna Haltrich kapta az 1896. augusztus 30-án Medgyesén rendezett kerékpárverseny *Hölgyek* kategóriájában. A megmérettetést a Medgyesi Kerékpáros Club/Egylet szervezte, az érme pedig ma a brassói Olimpia Múzeum állandó kiállításában láthatók.

A biciklizés kezdetei

Emberi erővel hajtott kétkerekű jármű az 1820-as évek végén jelent meg először Budapesten, de ekkoriban még csak mint látványosság jutott el a nagyközönséghez. Mintegy negyven évvel később, az 1860-as években tűntek fel a magyar fővárosban az első, pedállal hajtott gépek, úgynevezett velocipédek. A híres képes hetilap, a *Vasárnapi Újság* így írt erről 1868-ban: „Egy év óta beszélnek és írnak e gépről, amely arra van hivatva, hogy szegény ember is versenyezhesen a lovakkal. Igen egyszerű az egész; a két láb hajtja, a kezek kormányozzák. És oly gyorsaság fejthető ki, hogy egy óra alatt 12 angol mérföldnyi út hátunk megett marad. Párizsban már nagyon el van terjedve, majd minden családnál található. Versenyeket rendeznek, fogadásokat tesznek rá, éppen mint a lovakkal. Van háromkerekű is, az kényelmesebb, és inkább nők használják. [...] Fölülök rá, csak hozzanak Pestre is, és én is lovagolok

a városerdőben, nem csupán a méltóságos urak. Gyerekjáték-formának látszik, pedig fontos találmány lehet az élet kényelmesebbé tételére. Csupa kíváncsiságból is szeretnék élni még vagy 50 esztendő, hogy lássam, mi ügyeseket talál ki még az emberi ész.”

Az egy óra alatt 12 angol mérföldnyi, vagyis majdnem 20 kilométernyi megtett út végül is nem volt rossz teljesítmény, de a hatalmas első és kicsi hátsó kerékkel rendelkező velocipédek mégsem tudtak szélesebb körben elterjedni, mert a használatuk valójában nagyon nehézkes és balesetveszélyes volt.

Az igazi áttörést nem sokkal később a gumival felszerelt, két egyforma méretű kerékkel ellátott, pedál- és lánchajtásos szerkezet jelentette. A kerékpár ebben a formában már sokkal könnyebben használható, biztonságosabb, sőt, praktikusnak bizonyult, hiszen például a küldöncök munkaeszközként is használni kezdték. Ez ma sincs másképp: a futárok egyik legkedveltebb járműve változatlanul a bicikli.

Az úgynevezett vasparipa (vagy vasszámár – attól függően, hogy mennyire tartották elegánsnak a használatát) megvásárlását egyre többen tudták megengedni maguknak, így sorra nyíltak a nagy gyártók magyarországi lerakatai, a különböző kerékpárboltok és -iskolák. Biciklis egyesületek jöttek létre, amelyeknek a célja a közösségépítés, a kerékpározás népszerűsítése és a kerékpárosok védelme volt az őket ért előítéletekkel és támadásokkal szemben. Budapesten az egyik legkorábbi ilyen egyesület 1882-ben

A biciklizés népszerűsítésének kiváló eszköze: kerékpáros felvonulás (előtérben a velocipéd). Medgyes, 1899. május 1. A kép forrása: Kathrin Kepp/Lutz Folberth archívuma (slideserve.com)

Anna Haltrich érme. Fotó a brassói Olimpia Múzeum jóvoltából

Johanna Haltrich érme. Fotó a brassói Olimpia Múzeum jóvoltából

alakult. Mifelénk erre többet kellett várni, de például éppen Brassóban 1886-ban és 1887-ben mindjárt három hasonló társaság is létrejött. Magyarországon (és így Erdélyben is) az 1880-as és az 1890-es évek időszaka a kerékpározás hőskorának számít.

Mit szabad a nőknek?

Bár a biciklizés valóban nagy népszerűségnek örvendett és gyorsan elterjedt, az említett korszakban mégiscsak főleg a férfiak sportja és szórakozása maradt. Az a kérdés, hogy a nőknek illendő-e kerékpározni, egyáltalán kerékpározhatnak-e, nagyon megosztotta a közvéleményt. Voltak, akik a biciklizőkben azt az új típusú nőt látták, akinek van bátorsága, ereje, kedve és ideje kerekézni, aki vágyik a suhanás nyújtotta szabadságra, és ez veszélyesnek tűnt.

A megengedőbb hangok azt mondták, hogy a nők akkor kerékpározhatnak, ha ez a passzió nem válik életcéljükká, ha nem vonja el a figyelmüket fő feladataikról, nem veszi el az időt és az energiát a házimunkától, vagyis ha nem viszik túlzásba.

A nők biciklizésével szembeni kifogások legfőbb oka az ahhoz szükséges öltözet volt, hiszen a legkényelmesebben a bloomerben, egy fent buggyos, lent testhez simuló nadrágban lehetett kerékpározni. Tisztességes nő pedig nemigen viselt nadrágot... Erről, illetve az említett korszakban a nők sportolási és szórakozási

lehetőségeiről többet megtudhatsz, ha fellapozod Szécsi Noémi *Lányok és asszonyok aranykönyve* című kötetét.

Anna és Johanna Haltrich

Szerencsére akkor is voltak, akik dacoltak a nőket sújtó korlátozásokkal és elvárásokkal, mint például a medgyesi Anna és Johanna Haltrich, akikről azonban sajnos nem tudunk túl sokat. Nagy mázli, hogy az érmeik megőrződtek!

Ismert egy bizonyos Adolf Haltrich, szintén medgyesi, híres korabeli kerékpározó, de nem tisztázott, hogy milyen kapcsolat volt közte, Anna és Johanna között, ha volt egyáltalán. Jó hír, hogy ha érdekel a történelem, ennek a témának a felgöngyölítése még várat magára!

Én elkezdtem, és annyit mondhatok: a bicikliző Anna Haltrich olyan nagy szám volt, hogy a kerékpározó hölgyek Berlinben és Bécsben megjelenő nemzetközi sportlapja, a *Die Radlerin* is írt róla, sőt, még a fényképét is közölte!

Az érmeiket itt tudod megnézni: az Olimpia Múzeum (Olimpia – Muzeul Sportului și Turismului Montan) állandó kiállítása, 500015 Brassó, George Coșbuc utca 2. szám. Nyitva keddtől vasárnapig 10 és 18 óra között. További információ itt: <https://www.brasovistorie.ro/olimpia/>.

Anna Haltrich és Emma Guggenberger, egy tandempáros Erdélyből. Medgyes első női kerékpározói. Fotó: Fritz Guggenberger. A kép forrása: *Die Radlerin*, 3. évfolyam, 1. szám, 1898. október 15., 4. oldal

A Szín-téren:
Gerard
Mas
katalán
szobrász

Kritikusan mosolygunk

„NEM ABBAN A REMÉNYBEN KÉSZÍTEM A MUNKÁIMAT, HOGY BÁRKIT IS MELLBEVÁGJANAK, DE ÚGY TŰNIK, BÁRHOGY JÁROK IS EL, MINDIG LESZNEK OLYANOK, AKIK RENDKÍVŰL FELHÁBORÍTÓNAK TARTJÁK.”

(Gerard Mas)

Elképzelt, főleg női arcokat látunk, nem létező, modell után készült figurákat. Erényes, reneszánsz hangulatot ébresztő női alakok ezek, legalábbis elsőre ez az érzése az embernek. De míg egy kb. 500 évvel ezelőtti festményen vagy szobron hermelint, esetleg egy csokor virágot tart kezében az alany, addig itt valamilyen feszültséget, ellentmondást hordozó állat vagy kellék üti fel a fejét. Szimbólumokkal dolgozik, amelyek nem harmonizálnak, hanem egymásnak feszülnek. Azt is mondhatnánk, hogy Gerard kisajátítja, elcseni azt a reneszánsz nyelvezetet, amelyet többé-kevésbé mind ismerünk, aztán eltéríti, hozzáad egy popkultúrából kölcsönvett elemet, mint a mikrofon, patkány, fogszabályzó, leégett váll, rágógumi, és ezzel a mához kapcsolja a művét.

„VÉGŰL IS KLASSZIKUS A MUNKAMÓDSZEREM, DE AZ ÉRDEKLŐDÉSEM MÁSFELÉ IRÁNYUL.”

Barcelonai szobrászunk a szépet keresi, de nem akar csöpögős lenni, talán ezért is van pár megmosolyogtató húzása lélegzetelállító, gyönyörűen megmunkált alkotásaiban. Forma és tartalom kéz a kézben nála, de egy gesztus által szembefordul egymással, hihetetlen erejű feszültséget teremtve, megbolygatva hitünket és az emberről, a művészetről kialakított képünket... A humor fontos fűszer, olyan eszköz, amely komoly kérdéseket is fölvet. Amit Gerard Mas csinál, annak fele sem tréfa.

„A MŰVÉSZETEM EGY MÓDJA ANNAK, HOGY NEVESSÜNK A SZÉPSÉG FELTÉTELEZETT SZABÁLYAIN, AMELYEKET MINDENKINEK BE KELLENE TARTANIA.”

A múltból származó poros műalkotásokkal való folyamatos érintkezés visszafordíthatatlanul meghatározza munkamódszerét, látásmódját, érzékenységét. A restaurálás mindig érdekelte, aztán a reneszánsz kultúra iránti nagy rajongása hatására elkezdett szobrokat készíteni, márványba faragva, mint egykor a nagy

nekünk, hogyan fedezzük fel a szépséget, sőt, azokra az ellentmondásokra fekteti a hangsúlyt, amelyeket a régmúlt és a jelen művészetében felfedezett. Mert nem tudjuk másképp, csakis mai szemmel, mai felfogással értelmezni a régi műveket, és emiatt sokszor az eredeti üzenettől, küldetéstől elég messze járunk.

Bevillan neki egy kép, aztán agyagba mintázva kezdi kidolgozni a képzeletében felépített szobrot. Sok minden történhet még munka közben, váratlan fordulatok alakíthatják más irányba az alkotást. Ez egy folyamat, és ő hagyja megtörténni, nem áll ellent. Mindennap keményen dolgozik műhelyében, még így is legalább másfél hónap egy-egy kisebb méretű, fából faragott alkotásának a kivitelezési ideje. És természetesen ő is használ csiszológépeket; ha csak vésővel és kézi csiszolópapírokkal dolgozna, a munka sokkal tovább tartana.

Nem cenzúrázza saját magát, megteszik azt mások, galériák, múzeumok. Mert valóban, első találkozásra meredekek lehetnek ezek a szobrok. De ő nem bánja. Ha nem fogadják egy-egy felkavaróbb munkáját, azt máshová próbálja felkínálni.

Nem Kazimir Malevics (1879–1935) festett először fekete négyzetet (vagyis négyszöget), ám az kétségtelen, hogy az ő műve a legismertebb és legnagyobb hatású mind közül. Gerard Mas ehhez a témához is hozzányúl. Tisztelgés-képpen fehér márványba juhot farag, birkanyírással négyzetet rajzol az állat oldalába, és a címben jelzi: fejét hajt Malevics előtt.

Szereti az egyik, 20. század eleji avantgárd művészeti mozgalom, a dadaizmus erejét. Nagy hatással van rá a gótikus és reneszánsz művészet, de a kortárs alkotókat is kedveli, követi. Megemlíti Marcel Duchamp, Louise Bourgeois nevét, akiről az évek során esett szó már a Szín-tér rovatban. Hiszen szeretjük őket. Nyitottaknak kell lennünk az ironia irányába, befogadónak kell lennünk, időt kell adnunk a művészetének, foglalkoznunk kell vele, ha értelmezésbe szeretnénk kezdeni. A végén lehet mosolyogni is.

mesterek. A kinyújtott nyelv, az orppiszkálás gesztusa mind szembefordul a gyönyörű ábrázattal, szépséges, korhű öltözettel, és feloldja a művek komolyságát. Megnyerőbb, közvetlenebb lesz minden így. Nem akarja megtanítani

Oktatás: gúzsba köt vagy felszabadít?

Rovatunkban az elmúlt hónapok során kísérletet tettünk arra, hogy megragadjuk a társadalom néhány szembevető problémáját. A különböző társadalmi kérdésekhez az olvasók másként viszonyulnak. Míg egyes témák – például a nemek közötti egyenlőtlenség – mindennapi fejtörést okozhatnak, addig másokat, mint például a migrációt, sokkal távolabbról szemlélünk.

Így, a tanév vége felé közeledve úgy sejtem, sokan már hallani sem akartok az iskoláról. Mégis fontosnak tartom, hogy közösen gondolkodjunk az oktatásról és az iskolai rendszerekről, hiszen végső soron ezek határozzák meg a diákok mindennapjait. Az oktatás nem társadalmi probléma, de a társadalom szerves része és intézménye. Hozzájárul ahhoz, ahogyan érzik magukat a fiatalok nap mint nap, és ahhoz is, hogy milyen lesz a jövőnk.

Szeretnék nektek egy inspiráló példát mutatni arról, hogy az oktatást el lehet képzelni máshogy is, mint amilyenek most ismerjük.

Gondolkodni tanulni: Paulo Freire és a kritikai pedagógia

Unatkoztál már órán? Volt olyan, hogy miközben hallgattad a tanár beszédét, vagy néha-néha elkalandozva másoltad a táblát, azon gondolkodtál: „Miért tanulom ezt?” Talán már érezted úgy is, hogy nem szabad kérdezned vagy megosztanod a saját ötleteidet. Egy brazil pedagógus, Paulo Freire sokat gondolkodott azon, hogyan működhet másként az iskola – és a töprengéseit papírra is vetette.

Freire szerint a tanulás célja az, hogy segítsen megérteni és jobb helyé tenni a világot. Ennek a rovatnak is hasonló volt a célja: megmutatni, hogy bizonyos társadalmi problémák felismerése már önmagában is segíthet közelebb jutni a megoldásokhoz. Freire úgy gondolta, hogy diákként nem csak tényeket kell megtanulnunk, és nem elég ismételnünk, amit hallunk. Szerinte gondolkodni kell tanulunk, kérdéseket feltenni, beszélgetni a körülöttünk lévő világ valódi problémáiról. Ezt a tanulási módot hívja Freire **kritikai pedagógiának**.

Az egyik leghíresebb gondolata az, amit „az oktatás banki modelljének” nevez. Szerinte sok iskolában a tanárok úgy próbálnak információt közölni, mintha csak pénzt helyeznének el egy bankban. A diákok feladata pedig csupán az, hogy ezeket az ismereteket visszaadják a dolgozatokban – anélkül, hogy igazán megértenék vagy kapcsolatba hoznák a saját életükkel. Freire szerint ez a fajta tanulás nem igazságos, és nem segíti az emberek fejlődését.

Ő úgy gondolja, hogy a tanulás akkor a leghatékonyabb, ha tanárok és diákok közösen vesznek részt benne. Ha beszélgetnek, meghallgatják egymást és tanulnak egymástól. Szerinte a tanároknak nincs mindenre válaszuk, és a diákok sem üres edények, amelyek csak arra várnak, hogy feltöltsék

őket tudással. A tanár irányíthatja az órát, de a diákoknak is részt kell venniük a tanulási folyamatban: kérdezhetnek, elmondhatják a véleményüket, sőt, meg is kérdőjelezhetnek dolgokat.

A történelemórákon például Freire azt szeretete volna, ha a diákok azon is elgondolkoznak: ki meséli a történetet? Kinek a hangja hiányzik? Hogyan hat a múlt a jelenre? Amikor pedig a diákok a saját közösségükről tanulnak, azt is fontosnak tartotta, hogy vegyék észre az igazságtalan szabályokat, a zaklatást vagy az egyenlőtlenségeket – és gondolkodjanak el, hogyan lehetne ezeket megváltoztatni.

Freire szerint a tanulás akkor a legerősebb, ha kapcsolódik a valós élethez. Olyan dolgokról kell tanulni, amelyek fontosak a diákok számára, és segítenek nekik jobban megérteni a világukat. A tanulásnak önbizalmat kell adnia, és azt az érzést felerősítenie, hogy a diák hangja számít. Mindenkinek joga van kérdezni, gondolkodni és elképzelni egy jobb jövőt.

Freire álmaiban az iskola olyan hely, ahol nem kell félni a hibázástól, ahol bátran ki lehet mondani, amit gondolunk. Ahol a tanárok tisztelettel hallgatják meg a diákok ötleteit, és együtt tanulnak egymástól. Ez az iskola szerinte hozzájárulhat egy igazságosabb és gondoskodóbb világ kialakításához.

Bár Freire sok évvel ezelőtt élt, gondolatai ma is rengeteg tanárt és diákot inspirálnak. Megmutatta, hogy az iskola nemcsak a jó jegyek megszerzéséről szól, hanem arról is, hogy kíváncsiak, gondolkodók és bátrak legyünk. Hogy merjünk kérdezni, és el tudjuk képzelni, hogyan lehetne másképp.

Ahol az írás és olvasás forradalmat robbantott ki

Képzeld el, hogy egy olyan faluban élsz, ahol még senki sem tanult meg írni vagy olvasni. Nap mint nap dolgozol a földeken, vagy otthon segítesz, de ha levelet kapsz vagy egy táblát látsz az úton, nem érted, mi van ráírva. Ez a helyzet sok emberrel megtörtént Brazíliában az 1960-as években.

Paulo Freire ekkoriban egy olyan programot indított el, amely teljesen más volt, mint a hagyományos iskolák. Nem úgy tanított, hogy felírta a szavakat a táblára, a diákok pedig csak másoltak és magoltak. Ő azt mondta: kezdjük azzal, ami számotokra fontos!

Így született meg a „kulturális körök” módszere. Ezek olyan kiscsoportos foglalkozások voltak, ahol az emberek saját életükből vett szavak segítségével tanultak meg olvasni. Például, ha valaki mezőgazdasággal foglalkozott, akkor olyan szavakkal kezdett, mint „föld”, „mag”, „eső”. Ezeket írta le először, mert ezek kapcsolódtak a mindennapjaihoz – és így sokkal könnyebb volt megjegyezni őket.

Miközben a szavakat tanulták, elkezdtek beszélgetni arról is, mit jelentenek számukra: például, hogy miért nincs mindenkinek saját földje, vagy miért nehéz megélni a termésből. Freire szerint az igazi tanulás akkor kezdődik, amikor kérdezni kezdünk. Miért van ez így? Ki dönt ezekről? Hogyan lehetne másképp?

A résztvevők tehát nemcsak olvasni tanultak, hanem gondolkodni is – ráadásul olyan dolgokról, amelyek tényleg érintették az életüket. Ezekből a kis körökből sok ember erőt merített, hogy kiálljon magáért, szót kérjen a közösségben, vagy épp politikailag aktív legyen. Volt olyan falu, ahol a kulturális körök után több ember is jelöltette magát a helyi választásokon!

Freire ezt úgy hívta: „tudatosá válás” – amikor nemcsak elfogadod, amit látsz a világban, hanem elkezded megérteni, hogyan működik, és hogyan tudnál te is változtatni rajta. Freire hitt abban, hogy az oktatás reményt, bátorságot és változást hozhat. És azt is hitte, hogy a fiatalok is képesek jobbat tenni a világot.

Gondolkodjunk az oktatásról!

Mutatok nektek egy játékos gyakorlatot, amelyet egyedül vagy közösségben is elvégezhetek. Segít megmozgatni a képzeletet és elindítani a gondolkodást valódi megoldásokról.

1. Légy kritikus! Írj össze öt dolgot, amit nem szeretsz az iskolában vagy az oktatási rendszerben. Lehet ez akár a tananyaggal, az iskolai szabályokkal, az épülettel vagy bármi mással kapcsolatos észrevétel.

2. Találkozás az aranyhállal. Most képzeld el, hogy kifogsz egy aranyhalat, és minden panaszodra van egy kívánságod. Az előző listád alapján fogalmazd meg, milyen változásokat kérnél tőle. Lehetnek teljesen lehetetlen kívánságok is – hiszen aranyhalról van szó!

3. Visszatérés a valóságba. Nézd meg újra a kívánságaidat, és gondolkodj el azon, mit lehet ezekből ténylegesen megvalósítani. Milyen lépések segítenének közelebb kerülni a célhoz? Mit tehetnél te egyénileg, és mit lehetne elérni közösen, például egy osztályban vagy iskolai közösségben?

Például, amikor én iskolás voltam, engem zavart, hogy túl kevés időt töltünk a szabadban. Az aranyhaltól azt kívántam volna, hogy az iskola helyett egy erdei faházban legyenek az órák. A valóságban lehetséges megoldás pedig lehetett volna egy javaslat az osztályfőnökünknek, hogy rendszeresen tartsunk órát az udvaron. Remélem, ez a példa segít nektek is elindítani a gondolkodást arról, hogy milyen iskolát szeretnétek.

Tudom, hogy néha nehéz reményt találni a változáshoz, de fontos, hogy időnként hagyjuk szabadon szárnyalni a képzeletünket. Hiszen lehet, hogy épp belőletek indul ki a következő világmegváltó ötlet.

Illa berek, booktokerek!

Elképzelted, hogy a közösségi média és az MI mozdít ki a képernyő elől olvasni?

Közeleg a nyár, ezt biztosan ti is érzitek már a levegőben. Adott 11 hét, amikor (nagyjából) azt csinálunk, amit szeretnénk. A kérdés már csak az, hogy a képernyőidő ugrik-e majd négyzeresére, vagy esetleg az elolvasott könyvek száma. Én nyaranta olvasom a legtöbb könyvet, imádok vízparton heverni egy könnyed kis „limonádé” könyvvel, vagy elmerülni egy hosszabb sorozatban, amely egy komplex világot épít fel. Viszont, mivel ezt a jó szokásomat kb. 25 éve tartom, egyre nehezebb a dolgom, ha új olvasmányt akarok találni. A mi nap azon tűnődtem: ha a Spotify algoritmus lehetővé teszi, hogy egy adott dal „rádiójára” kattintva megannyi, ugyanolyan hangulatú dalt hallgathassak, miért nincs a könyveknél ugyanilyen funkció? Elkezdtem tehát kutakodni, hogyan segíthet a modern technika abban, hogy többet/változatosabbat/minőségibbet olvassunk? Néhány platformot, ötletet, appot gyűjtöttem ide, és mindegyikről leírom, mi miatt tartom hasznosnak, és milyen veszélyfaktorai lehetnek.

Kezdjük a legnyilvánvalóbbal.

A booktok mint fast-fashion könyvtrendszer

Ha már algoritmus, akkor maradjunk is a leghíresebb platformoknál: a TikToknál és az Instagramnál. A New York Times már 2021-ben cikkezett arról, milyen hatással van a TikTok a könyvpiacra. Tudtad, hogy ez az egyik legnagyobb közösség a platformon? A hashtagje többmilliárdos megtekintésnél jár, és 52 millió videó szerepel alatta!

Ha érdekel az irodalom, talán már te is elkaphattál influenszereket, akik könyves tartalmakat készítenek. Ezekben a rövid videókban többségében szubjektív véleményeket hallhatunk, akár szöveg nélkül is, expresszív, kifejező, teatrális érzéseket, amiket olvasás közben átélnek. Mások rövid összefoglalókat készítenek, olyanokat, mint amilyenek a filmekhez vágott trailerek. A booktokerek, bookstagramerek könyvajánlói képesek egy-egy könyvet rövid idő alatt a csillagokig repíteni – vagy azonnali bukásra ítélni.

PRO: Ha elkapsz egy olyan influenszert, akivel hasonló az ízlésed, akkor sok érdekes könyvet fog eléd hozni az algoritmus, anélkül, hogy keresned kéne azokat. Lementegteve évekre (évtizedekre, -századokra) elegendő olvasmányt

gyűjthetsz össze, kevés a valószínűsége, hogy bármelyik ilyen könyv csalódást okozna.

CON: A közösségi média buborékeffektusa itt is érvényesül: egy idő után már csak ugyanolyan stílusú könyvekről készült tartalmakat fogsz látni, így ezek egysíkúvá válhatnak, az érdeklődési köröd pedig beszűkülhet. Ezt megelőzheted, ha néha tudatosan barangolsz egy kicsit, rákeresel más stílusú könyvekre is!

Könyvajánlók és közösségek, virtuális könyvklubok

Lehet, régmódi vagyok, de én csak az elmúlt hónapokban akadtam rá olyan podcastekre, amelyek könyveket ajánlanak és könyves kérdésekről beszélgetnek. Beléptem egy zárt Facebook-csoportba is, ahol békés beszélgetések folynak az aktuális rész tartalmáról. Ha érdekel egy adott téma, stílus vagy akár könyvuniverzum, megkeresheted a hozzá tartozó csoportokat a közösségi média felületein.

PRO: Hasonló gondolkodású emberekkel ismerkedhetsz, beszélgethetsz. A barátság egyik legszuperebb kötőanyaga, ha azonos az érdeklődési körötök, így ezekben a közösségekben olyan emberekre akadhatsz, akikkel meg tudod osztani a rajongásodat.

CON: 1%-os szabály – általában minden fandomban van egyszázaléknyi fanatikus, örült, aki túlzásba viszi a rajongást. Minél nagyobb a rajongók közössége, annál több ilyen ember van. Dobpergés: most hasznát veheted a százalékszámításnak! Nézd meg a neten, hány rajongója van annak a témának, sztárnak, stílusnak, amelyik téged is bevonzott. Minél nagyobb a rajongói közösség, annál több fog az egy százalékba tartozni. Szerintem érdemes ezt figyelembe venni, és folyamatosan vizsgálni az érzéseidet: ha valahol nem érzed már magad biztonságban, onnan gyorsan húzd el a csíkot!

Kihívások, „játékosított” olvasás

Vannak olyan online csoportok, ahol különböző motiváló kihívásokban vehetsz részt. Ilyen a NIOK (Nincs Időm Olvasni) csoport, ahol havi egy könyvet ajánl a csoport alapítója, de a Moly nevű, magyar nyelvű könyves portálon megannyi specifikus kihívást is találsz. Ezek a kihívások segíthetnek abban, hogy többet olvass, de esetleg arra is jók lehetnek, hogy a buborékból kitekinthess. Izgalmas lehet egy olyan kihívás, amely ad némi szabadságot neked is, például arra ösztönöz, hogy olvass el egy sárga borítójú könyvet, vagy egy olyat, amelynek címében egy szám szerepel.

Ezek mellett léteznek olyan applikációk, amelyek bizonyos szokásokat jutalmaznak. Pontokat gyűjthetsz általuk, vizualizált statisztikákkal teszik még izgalmasabbá azt, ahogy a kitűzött célod felé haladsz. Ilyenek a Habitica, a Leio vagy a Bookly alkalmazások, az olvasáskövető oldalak leghíresebbje pedig a Goodreads és a magyar moly.hu oldal.

PRO: Attól függően, hogy közösségi vagy egyéni-e a célkitűzés, a hatása változhat. Ha egyéni célokat tűzöl ki magad elé, akkor is létrejön az agy önjutalmazása: büszke lehetsz magadra, hiszen tartottad magad egy célhoz. Ha közösségekben olvastok, akkor létezik a csoportnyomás, ami egyrészt motivál, másrészt átlendíthet a nehezebb pillanatokon. Ha a könyv elolvasása után ki is beszélitek a tartalmát, akkor az egyéni élményhez közösségi élmény is fog társulni. Elképzelted, hogy nem fogott meg annyira a könyv, de nem szeretnél kimaradni a kibeszélőből, ezért mégis elolvasod azt.

CON: Az olvasás önmagáért létező öröme hamar átcsaphat ezeken a platformokon kényszeres strigulázásba. Én az utóbbi hetekben elkezdtem horgolni, amit egyébként szuper hobbinak tartok, viszont értelemszerűen kevesebb időm jut olvasni. Ez meg is látszik a moly.hu-s statisztikámon, és konkrétan meg kellett magammal beszélnem, hogy nincsen semmi baj, csak mással töltöm most az időmet. Szóval, ezzel is csak óvatosan!

Kreatív olvasónapló

A Pinteresten megannyi ötletet találhattok arra, hogy milyen vagány, kreatív módon lehet rögzíteni mindazt, amit egy adott könyv kiváltott belőletek (book review: erre keressetek rá).

PRO: Ezek a kreatív naplók segíthetnek abban, hogy az olvasás mellé egy másik találékony művészeti tevékenység

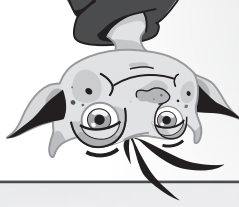

is kapcsolódjon: kereshetsz hozzá illő zenét, jelölheted a világtérképen, hol játszódik, esetleg le is rajzolhatod a sztoriját térképszerűen. Azzal pedig, hogy összeszeded a könyvről a gondolataidat, összegzed a véleményedet, egy mélyebb megértés fog benned megszületni.

CON: Talán időigényes lehet, és elképzelted, hogy sokszor nem fog jutni idő minden egyes könyv berajzolására. Ezt is érdemes tehát lazán kezelni.

Itt a nyár, a végtelen szabadidő, a balzsamos nyári esték, olvass hát! Minden elolvasott könyvvel gazdagabb leszel! S ha nem hiszed (hiszen kamasz vagy, és csak a kortársaidnak hiszel), kérlek, járj utána. 😊

Szereti, mint giliszta a vizet

Hallottátok már a címben szereplő mondást? Én is csak pár napja egy anyuka szájából, aki gyerekével sétált a parkban. A kisgyerek figyelmét természetesen nem kerülték el az eső után megjelent földgiliszták, azonnal szemügyre vette azokat, és a tapogatásuktól sem riadt vissza. Anyukája természetesen vette a jelenetet, ahogyan az is volt. A földgiliszták nem harapnak, nem csípnek, még csak nem is mérgezőek, tehát ha nagyon szeretnénk, megérinthetjük őket. Feltéve, ha nincs egyik végük a talajban, mert akkor villámgyorsan visszaiszkolnak a rejtekhelyükre.

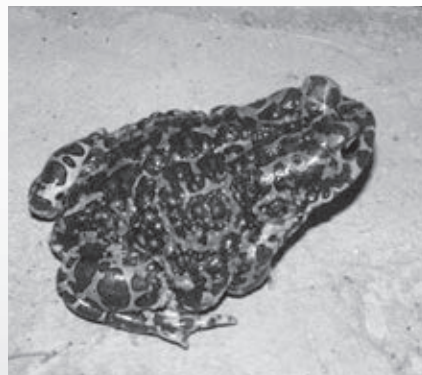
No, de vissza a címben szereplő megjegyzéshez. A gyerek kíváncsian kérdezte, hogy miért van ilyen sok giliszta, mire az anyukája azt mondta, hogy azért, mert a giliszták szeretik az esőt. Erre azt mondhatom: kb. annyira, mint üveges a hanyatt esést vagy kecske a kést. A talajban járatokat ásó, fűrő földgiliszták ugyanis nem azért jelennek meg nagyobb esőzések után, hogy kedvükre úszkáljanak a pocsolýákban, hanem mert nem tehetnek másként. Járataikat elárasztja a víz, tehát ha nedves, akarom írni, kedves az életük, akkor nincs más lehetőségük, mint előjönni a biztos menedékből. Sok közülük el is pusztul ilyenkor... Udvarokon a tyúkrok kapkodják lelkesen, kertekben a madarak, sünök eszik élvezettel,

hogy a véletlenül vagy szándékosan eltaposott egyedekről ne is beszéljünk.

Ez tehát a földgiliszták „esőszeretetének” a magyarázata. Az eső utáni napsütés pedig duplán érzékenyen érinti ezeket az egyébként igen hasznos élőlényeket, mert ha nem tudnak visszatérni a járataikba, akkor kiszáradhatnak, tömegesen elpusztulhatnak.

Tudtad?

- A földgiliszták a természetben nagyon fontos szerepet töltenek be a talaj forgatásával. Járataikkal hozzájárulnak annak szellőzéséhez, átnedvesedéséhez.
- Fontos szerepük van a talaj termékenységének növelésében, a humuszképzésben.
- A mendemondákkal ellentétben nem rágják meg a növények leveleit, gyökereit! A talajban levő elkorhadó növényi anyagokat megemésztik, átalakítják.
- Hűvösebb nyári éjszakákon szívesen előjönnek, az enyhe, langyos esőt valóban szeretik, hiszen haladásuk és légzésük nagymértékben függ a nedvességtől.

Irodalmi pályázatunk nyertes alkotásai

Ilyés Nóra *Grace Anderson kamaszkori története* című írásából a márciusi Cimborá *Ti írtatok* rovatában jelent meg részlet, **Kovács Janka Bernadett** könyvajánlóit következő, őszi lapszámunkban közöljük. További nyerteseink beküldött írásaiból alább olvashattok szerkesztett részleteket tartalmazó válogatást.

Elekes Panna

(V. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetelaka)

Egy új évszak

Borús idő volt, mindent hó borított. A fákat dér és jégcsapok díszítették.

Egyszer csak az egyik hófödte mezőn megjelent egy magas lány. Hosszú haja szőke volt, és földig érő, fehéreskék ruhát viselt. Ő volt a Tél tündére. A lány körülnézett, majd megérintette derékig érő, kiengedett haját. Fuvallat söpört végig a tisztáson, és havazni kezdett. A Tél tündére felemelte a kezét, megérintette a homlokán lévő kék hópelyhet, és eltűnt. Egy kis, jégből készült házikónál bukkant fel újra. Belépett, majd rápillantott a faliorára. Fél óra múlva éjfél. Kint felhugott egy bagoly. Aztán egyszer csak egy gyönyörű dallam tört utat az éjszaka sötétjében a kunyhó felé. A Tél tündére az ablakhoz sietett. Kinyújtott kezére egy kis széncinege szállt, tovább csicseregte szívmengető dalát. Karmai közt egy hóvirágot tartott. A kis növény a jeges padlóra esett, majd csillogó ragyogás közepette átváltozott egy lánnyá. Hosszú, befont, barna hajában mindenféle tavaszi virág tűndökölt, még a rózsaszín szoknyája szélét is rügyek meg virágok díszítették. A cinege lerepült a Tél tündére kezéről, és eltűnt a sötétben. A két lány egy darabig némán állt, majd meghajtották a fejüket. Egyszerre néztek rá az órára. Egy perc, és éjfél. Egymásra mosolyogtak, majd a Tavasz tündére kinyújtotta a kezét, a Tél tündére pedig megfogta. Ahogy a két kéz összeért, az óra ütött egyet. Majd még egyet. Közben a Tél tündére homlokán a hópehely halványodni kezdett, a Tavasz tündéréén viszont egyre élesebben látszódott egy rózsaszín virág. Amikor az óra már tizenkétszer ütött, elengedték egymás kezét. Még egyszer meghajtották a fejüket egymás felé, majd a Tél tündére ragyogó csillogás fényében eltűnt. A Tavasz tündére kilépett a házból. Ahol elment, megolvadt a hó, és zöldelt a fű.

A cinege ismét megszólalt.

Megjött a tavasz.

Sebestyén Bernadett

(V. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetelaka)

A szegény legény furulyája

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, élt egy szegény legény. Ez a szegény legény beleszeretett a királykisasszonyba, de tudta, hogy a rangja nem méltó a fejedelmi királykisasszonyhoz. Amint otthon búslakodott

magában, egyszer csak megjelent neki egy tündér, és ezt mondta:

– Ne búslakodj, szegény legény! Van mód arra, hogy feleségül vedd a királykisasszonyt!

– Hogyan? – kérdezte a legény.

– Menj el a kerekerdőbe, és hozd el a boszorkánytól a furulyát, amelynek varázsereje van, és ha azzal furulyázol, a király biztosan neked adja a leánya kezét.

– Köszönöm az ötletet, kedves tündér!

A tündér suhintott egyet a varázspálcájával, és eltűnt. A szegény legénynek nem volt más dolga, mint hogy felkerekedjen, és megkeresse a boszorkány házát.

Három nappal és három éjszaka vándorolt, amíg a hat hegyen át vezető úton elért a kerek erdő széléig. Ott megtalálta a boszorkány házát. Szerencséje volt, mert a boszorka nem volt otthon, így könnyedén elhozta a varázsfurulyát, majd visszament a hat hegyen át a király palotájához. Leült a palota lépcsőjére, és fújni kezdte a furulyát, amelynek varázslatosan szép hangja volt. A szakácslány, aki mérgezett levest akart adni a királynak, a hangok hatására megszelídült, s mikor meghallotta a furulya hangját, elszállt minden bújaja-baja. Küldött is a szolgálért, hogy hozza fel a legényt. A szolga összecsapta a bokáját, és szaladt is, hogy értesítse a szépen furulyáló legényt. A legény boldogan vette tudomásul, hogy a király hívhatja. A király szólította először:

– No, te legény, azt a dalt, amelyik a szívem kedvence, játszd el nekem!

– Felséges királyom, én csak akkor, ha nekem adja a leánya kezét!

A királyt ette a düh, de annyira szerette volna próbára tenni a legényt, hogy végül beleegyezett. Hát még a leányát is behívatta. A leánynak egyből megtetszett a legény, és beleegyezett, hogy ha a legény elfurulyálja édesapja kedvencét, akkor hozzá megy feleségül. A legény nem tudta, hogy mi a király kedvence, de elkezdte fújni azt a dalt, amelyet életében a legszebbnek talált.

Pont az a dal volt a király kedvence, így ígéretét megtartva hozzáadta a leányát.

Ettől a naptól kezdve boldogan éltek a nagy palotában. Amikor a király meghalt, a legény lett az új király. Itt a vége, fuss el véle, csapjon meg az ostor vége!

Varga Dorottya
(VI. osztály, Korondi Szakközépiskola)

Szeplőnézőpont

Lázár Ervin **Szőkevény szeplők** című írása margójára, akik sértegettségüktől hajtva világgá mennek Marci arcáról

Nyikkant, kattant az ablak. Nyüzsgés lett. Aztán szaladás. Aztán mászkálás. Később pedig szabadság. Igen, méltó, gyönyörű szabadság...

Ez történt azon a szokványos estén, amikor én, a hatalmas és dicsőséges Szeplő Szepe és társaim megszöktünk. Bizony, hogy meg. Apró-cseprő életem legszebb pillanata. Ezen az éjszakán vittük véghez a nagy tervemet. Illik tudni, hogy mi Marci arcán tanyáztunk jó ideig.

Jól is végeztük a dolgunkat, mégis ez a hálátlan fiú ki nem állhatott. Minduntalan, pirkadattól napnyugtáig ez a gyerek csak szidott. Rosszabbnál rosszabb szavakkal illetett minket, a fess, jóképű szeplőket. Nos, ugye, az ember (vagy a szeplő) egy idő után megelégedi, hogy mindig csak goromba és nyers kritikát kap. Velünk is ez történt. Szörnyű sors, mondhatom. Megoldásképpen mindenünk feladata az volt, hogy egy jó stratégiát eszeljünk ki ennek megszüntetése érdekében. Ez így is lett. Legelőször az óriás szeplőtársam rukkolt elő kiválónak mondott ötletével. Csak kiválónak mondott, mivel kiderült: nem túl kiváló ötletéről volt szó. Én azt mondom, hogy valaki hiába hatalmas, ha az agytérfogata kicsi. Ezek után már csak kevés ötlet érkezett, mivel mindenkit elrémített az a tudat, hogy lehet, kikacagják a többiek. Ekkor következtem én. Az ötletemet igazi királyi módon vázoltam fel. Olyannyira, hogy még talán Károly Róbert királyunk sem mondott ilyen csodás beszédet a perszonálunió létrehozásakor a lengyel királynak. Nos, az ötletem nyerő lett a szeplőtársaim körében, mégsem arathattam le a babérokat. Sokan azt állították, túl pöttöm vagyok a csapat vezérléséhez. Ezt nem is értem, mivel méretem megegyezik egy mákszemével (bevallom, nem számított ez túl nagyra, de akkor is gonosz megjegyzés volt).

Szerencsére szelíd természetem miatt sok barátom mellém állt és segített a többiek meggyőzésében (azt is lehet tudni rólam, hogy szerény vagyok).

Sikerült! Én lettem kinevezve a seregünk vezérének. Ez lett a mottó, amit választottam: „Sok beszéd szegénység!”

Igen, életem legszebb pillanata volt. A várva várt szabadság egyre közeledett. A jó csapatmunka eredményeként már a párkányon sorakozott a sereg apraja-nagyja. Ekkor hallattam a vezénykiáltást: „Hó-rukk!”

Hirtelen a hatalmas, borsóméretű szeplőcske nekiállt, erőlködött, és kifeszítette az ablakot. Az apró résen zuhant be a szobába a tücsökcipelések éjszaka. A szobát friss levegő és szabadság illatának keveredése lengte be. Nem éreztem mást, csak hogy a bársonyos átjárja a lelkem. Ebben az ámulatba ejtő pillanatban még hetvenöt többi szeplőbaráttal osztoztam.

Felemelő pillanat, az ám!

Az éjjeli, rideg hold fénye világította meg testünket, ahogyan egytől egyig kiugráltunk az ablakon. Még egy órával ezelőtt írtam egy buzdító dalt, ha véletlenül nem menne minden gördülésmentesen. Végül igenis csodásan sikeredett. Az örömtől teli hangunk törte meg a virágoskert buzgó zaját: *Itt vagyunk mi, szeplőtársak, / a világ tetején állva, / soha nem hagyjuk magunkat, / erdőn, mezőn átázolva, / megyünk meg nem hátrálva. // Az*

éjszaka behódolva, / kíséretben víg dallammal, / kicsik, nagyok összefogva, / nem ér fel ez száz arannyal, / a szeretet, a szabadság, végre / érezhetjük már.

A néhol hamis, mégis gyönyörű énekünk visszhangzott a távolból: ez a SZEPLŐSZABADSÁG!

Herki Hanna

(VIII. osztály, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda)

Tükörkép (részlet)

Csak állok a tükör előtt. Állok, és bámulom, ami előttem van. Csupán én, egymagam, ahogy farkasszem nézek önmagammal. Én figyelem őt, ő figyel engem. Tekintete szinte kifürkészhetetlen, arckifejezése nem árul el semmit, szemei némák. Fogalmam sincs, mit érez, mit gondol, mintha titkolózna előttem, mintha nem ismerne. Ravasz. Tudja jól: ridegsége az örületbe kerget, a nemtörődömsége megbolondít. Mégis ezt csinálja, ősi játékokat játszik velem, szórakozik minden gondolatommal, összes érzésemmel. De nem engedhetem ezt neki, nem hagyhatom, hogy ő győzedelmeskedjen. Ez csak a kettőnk csatája, amelyet én fogok megnyerni. Saját magam ellen. Értelmes egy harc, mondhatom.

A sikerem ideje viszont nem most jön el. Egyszer biztos, de az nem ma lesz. Sokkal jobb dolgom is van, mint háborúzni a tükörképemmel. (...)

Készülnödni kezdek. Nagy nap a mai, jelentős, nem öltözhetek akármibe. Megtisztalelem magamat, adok a megjelenésemre. A szokásos sportcipő helyett azt az irtózatossan kényelmetlen bőrbakancsot erőltetem a lábamra, amelyet tegnap este fél óráig kerestem a padláson. A két mérettel nagyobb, komfortos tréningnadrágomat a csak egy számmal nagyobb farmernadrágra cserélem. Óvatosan kiszedem a gumit, amely hajszál híján elveszett a loboncomban, így az lassan a vállamra hullik. A bő pólót magamon hagyom, azt már senki sem szedi le rólam. És akkor... megvolnánk. (...)

Valahogy végre átlépek lakásom ajtajának küszöbét. A kulcs nehezen fordul a zárban, a kapu nagy kinnal csukódik be. Hátra sem nézek, elindulok. De merre? Gondolataim annyira elkalandoznak, azt sem tudom, mit csináljak. Hirtelen a felismerés miatt az agyam megállt parancsol lábamnak. A járda kellős közepén szakítom meg a sétát. Szerencsétlenül téblábolok egy helyben, próbálok rájönni, hová tartok. Csak töröm a fejem a dolgon, igyekszem megfejteni a keleti kérdést, de képtelen vagyok rá. Idióta, az vagyok. Koncentrálni, fókuszálni próbálok, de semmi. Ötletem sincs, merre indultam. Csak magamon jár az eszem. Mármint a másik énem. Belemászott a fejembe, nem tudom kiverni onnan. Gyötrelmem közepette meg csak forgolódom, hátha a környezetről beugrik valami. Akármilyen. Bármi.

Hülye – ezt a szót tudom leolvasni a járókelők arcáról, amint a szemük elé kerülök. Majd ugyanezt látom saját arckifejezésemre, amint megpillantom

a tükörképemet. A mellettem lévő ajándékbolt kirakatának üvegéről pisolyog rám. Épphogy nem integet. Kis édes, még ide is elkísért, hogy törődik velem! Nem bírom tovább: arcom lángba borul, pulzusom az egekbe szökik. Elegem van belőle. Sarkon fordulok, már-már menekülök előle. De érzem, hogy követ, érzem, hogy a hátamban van. Csak megyek, és megyek, és megyek előre...

Pontban éjfélkor érek haza. Fáradt vagyok, hisztis, éhes, akár egy kisgyerek. Szenvedve lehúrom lábamról a bakancsot, kivetkőzök a farmernadrágból, a bő pólót magamon hagyom, azt már senki sem szedi le rólam. Fel akarom kötni a hajam, amikor rájövök: nem tudom. Rutinból a tükör elé állok, ő rám se mer pillantani. A másik én pedig... Leesett állal néz rám. Bámulja, ami előtte van, bámulom én is, ami előttem van. Megint szemezőnk egymással. Én figyelem őt, ő figyel engem. Arca minden egyes gondolatát, érzését tükrözi. Most nem titkolózik. De még mindig ravasz. Tudja jól: őszintesége az örületbe kerget. Megtébozódva szórakozok rajta. Mennyire nyomorult, maskarába öltözött – haját nyakig vágatta, idétlenül kiszőkítette, fülét teleaggatta fényesebbnél fényesebb divatékszerekkel, orrába karikát rakott, úgy fest, mint egy bika. Szeme körül minden fekete, csuklójára valami gyerekszínezőt rajzoltatott. És még neki áll feljebb!

Így hát most már hivatalos: én nyertem a csatát. Kérem a trófeát, az érmet, az elismerést – a nyugalmat. Mindez pedig egy dolgot jelent: én maradok, a tükör megy. Ennek így kell történnie. Szóval utoljára szembeállok vele, nagy levegőt veszek, és... A helyén hagyom. Hogy miért? Fogalmam sincs.

Márdirosz Gréta

(VIII. osztály, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda)

Egy új lépés

Sajgó fájdalommal a hátamban térek magamhoz. A csípős kórházzsag nyomban felkúszik az orromba, amitől kissé el is kap a hányinger. Erőlködve kinyitom a szemem, és megpróbálok körülnézni. Valami gép pittyeg mellettem, hangja hangosan visszhangzik a fejemben. Az apró szobában az éjjeliszekrényen és ágyon kívül nincs semmi, csak egy odahúzott szék, amelyen anya táskája pihen. A vénámban infúzió, nyakamon merevítő, lábam felkötve. Alaposan összetörhettem magam. Próbálok magamban felidézni, hogy mi történt, de csak annyira emlékszem, ahogy a taxiban ülök, és fáradtan, izzadtan várom, hogy hazaérjek. Aztán már csak apró emlékfoszlányok. Meghallom a saját sikításomat, aztán már csak szilánkok és vér mindenütt. Semmi több.

Egy ápolónő lép be az ajtón, mögötte a szüleimmel. Arcuk sápadt és kialvatlan. Amikor meglátják, hogy magamnál vagyok, anya szemébe könny szökik, és odarohan, hogy megöleljen. Nehezemre esik megszólalni, de kérdeznem sem kell, elmondják, hogy mi történt. Autóbalesetet szenvedtem, és az elmondottak alapján csoda, hogy túléltem. Gyorsan hívnak egy orvost, hogy felmérhesse, nagyon súlyosak-e a sérüléseim.

– Két borda eltört, a bal combcsont megrepedt, a jobb lábcsárcsont szintén, kiment a váll, kilyukadt a tüdő, törött kulcscsont, a bal csukló pedig megrándult. Mindezek ellenére az a jó hír, hogy nem történt súlyos fejsérülés. Szerencsésnek mondhatja magát a kisasszony, hogy ennyivel megúszta – mondja az orvos komor arccal.

– Cseppet sem érzem szerencsésnek magam – motyogom feszülten. – Mikor mehetek vissza táncolni? Körülbelül négy hónap elég? Sokat kell még készülnöm, ha be szeretnék jutni a táncgyetemre...

– Attól tartok, le kell mondanod a táncgyetemről. Túl sok a zúzódás és törés, a gyógyulásod sokkal több időt vehet igénybe, mint négy hónap. Emellett nagy valószínűséggel az egyensúlyérzéked sem lesz már többé ugyanolyan, mint eddig volt. Nagyon sajnálom...

Döbbenet nézek a szüleimről az orvosra és az orvosról a szüleimre. Egyszerűen képtelen vagyok elhinni, amiket mondott. Nem lehet. Nem lehet, hogy mindaz, amiért eddig keményen dolgoztam, most romba dőljön. Nem hagyhatom. A tánc a mindennem, nem lehet csak úgy vége. Kővér könnycseppek gördülnek le az arcomon. Hirtelen elfog a vágy, hogy felálljak, ordibálni kezdjek, és jól felpofozzam ezt az orvost, még akkor is, ha nem az ő hibája, hogy ez történik velem. De nem tudok, még arra sincsen erőm, hogy megszólaljak. Hatalmas gömböc keletkezik a torkomban, és üveges tekintettel bámulok előre.

A következő két hét ugyanúgy telik. Nem történik semmi, többnyire csak fekszem a kórházi ágyban. Csak én vagyok a gondolataimmal. Egyik felem még mindig nem adta fel a reményt, küzdeni akar. A másik pedig már rég feladta, és átadta magát a magánynak. A szüleim próbálnak gondoskodni róla, hogy ne unatkozzak, hoztak nekem könyveket, keresztretjvényeket, behozták a laptopomat, hogy filmet nézhessek, sőt, még néhány barátom is meglátogatott néhányszor. De semmi sem pótolhatja azt a végtelen űrt, amit a szívemben érzek.

– Nem kussolhatsz folyton itt bent! – zökkent ki gondolataimból Melinda, a kedves ápolónőm. – Gyere, menjünk ki egy kicsit.

Kelletlenül felállok, és a mankómért nyúlok az ágyam mellett. Hátramegyünk a kertbe, és elsétálunk a kerti padokig. Én jobban mondva csak bicegek mellette. A friss, élénkzöld fűvön még csillog a harmat, illata betölti a levegőt. Leülünk egy asztalhoz egymással szemben. Néhány pillanatig csak nézzük egymást, aztán Melinda töri meg a csendet:

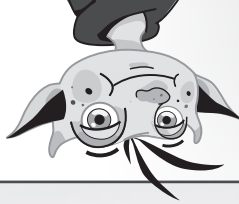
– Na és hogy vagy? Úgy őszintén – kérdezi, és mélyen a szemembe néz.

– Kicsit jobban – felelem szűkszavúan. Látom rajta, hogy kicsit rosszullesik neki a rövid válaszom, de különösebben nem érdekel. Mostanában már semmi sem.

– Valahol azt olvastam, hogy ha valami nehéz történésen megy át az ember, és nem képes feldolgozni, képtelen továbblépni, az a legjobb gyógy mód, ha kiírja magából – mondja, és szótlanul kezembe nyom egy naplót. – Szerintem kipróbálhatnád.

Ezután feláll, és egyszerűen elsétál. Ránézek a naplóra. Halvány rózsaszín a borítója, és van rajta egy aranyszínű lakat is, két kis kulccsal. Nem tervezek írni bele, fölöslegesnek tartom, de azért a hónom alá csapom, és visszabicegek a kórterembe. Leülök az ágyamra, és bekapcsolom a telefonomat.

Rányomok a táncos csoportra, és látom, hogy mindenki gyógyulást kíván nekem, még egy szelfit is küldtek a teremből, ahogy pusztit küldenek. Újra könny szökik a szemembe, az elmúlt napokban már sokadjára. Ők mind ott vannak együtt, azt csinálják, amit igazán szeretnek, és nincs semmi gondjuk. Én pedig tehetetlenül vergődök egy körteremben hetek óta. Bosszúsan féltedobom a telefonomat, és a naplóért nyúlok. Kezemből veszek egy tollat, és írni kezdek. Eleinte kissé bizonytalanul, de hamar belejövök, és egyre bátrabban vetem papírra az érzéseimet, és mindent, ami bánt. Csak akkor nézek rá az órára, amikor már kezd begörccsölni az amúgy is gyenge kezem a sok írástól. Körülbelül két órát töltöttem ezzel. Jelentősen megkönnyebbültem, könnyített a teher súlyán, hogy leírtam a gondolataimat. Bár még mindig ott van az úr a szívemben, de most már tudom, hogy nem adhatom fel ilyen könnyen. Lehet, hogy a táncgyetem nem fog összejönni, de még összejöhet valami más. Nem tudom, hogy pontosan mi, de abban biztos vagyok, hogy segíteni akarok vele azoknak, akik hozzám hasonlóan elveszítettek valamit, ami számukra önmaguk megtalálását jelentette. Talán írhatnék erről is. Igen, ez jó ötlet, el is kezdhetném.

Egy új oldalt fordítok, és leírom az első sort: Soha nem gondoltam volna, hogy az életem egy perc töredéke alatt ekkorát változhat...

Nagy Dóra

(VII. osztály, Jókai Mór Általános Iskola, Zeteváralja)

A fehér mosás

Soha többet nem engedem anyának, hogy kimossa a szerrint „koszos” ruhákat! Mindig is mondtam neki, hogy ne ürtse ki mindennap a szennyesárolót, mert a sok mosópor káros hatással van a Föld ökomocsodájára. Tudta, hogy igazat mondok, fölösleges lenne minden érv ezzel az információval szemben, de azért mindennek ellenére megpróbált kiállni a napi mosás mellett, viszont bármennyire próbálkozott, a nővéremem kívül senki sem győzött meg arról, hogy a napi mosás igenis fontos, méghozzá ruhaparfümmel, mert a lakásban a frissen mosott ruhák tartják meg a kellemes közérzetet és a friss illatot, kivéve akkor, ha apu nyitva hagyja maga után a mosdó ajtaját, de ezt már nem mertem mondani, mert anyu ideges lett volna, ha már megint nekem van igazam.

Az egészszel a céloom annyi lett volna, hogy minimum három-négy napig, vagy esetleg, ha úgy van, de viszont csak akkor, ha nem zavar senkit, illetve akarom mondani, ha az a valaki, akit zavar, nem szól anyunak s a nővéremnek, talán szóba kerülhetne, hogy addig legyen rajtam a piros rövidnadrágom, ameddig én akarom, és majd csak akkor vegyem le, ha már félig leszakadt rólam, és akkor is csak azért, hogy visszadrótozzam, na az lenne a király. Mindent megtettem ennek elérése érdekében, de nem jártam sikerrel, így hát hordom két napot, majd egy nap szünet, amikor szegényt a mosógépben kínozzák, majd délután, amikor már csak nedves, lelopom a szárítóról, vigyázva, hogy le ne bukjak az akció közben, úgy, hogy anyu csak akkor vegye észre, amikor én már annyira bepiszkoltam, hogy a szárító ruháihoz már nem kerülhet vissza, de piszkosnak még nem elég piszkos. Akkor az esetek többségében rám hagyja.

Egy ilyen mosás alkalmával történt az eset, amit eddig senki nem tudott megmagyarázni. Először nem sejtettünk

semmit, mindenki a saját gondjaival volt elfoglalva, apu dolgozott, a nővérem a barátnőivel ment kávézni, anyu ruhákat hajtogatott, hogy legyen hely a következő adagnak, én meg örültem a piros nadrágomban, mert több volt a fehér szennyes, így most az került sorra a nadrágom helyett.

Csak néhány fontos dolog van, amit tudni kell a macskánkról. A neve Mbappe, kicsi kora óta így szólítom. Szeret hízelegni, ritmikusan dorombol, ha a füle tövével vakargatják, mindig mindenre talál egérutat, soha nem ő a hibás, minden szombaton sétáltatják (ez ilyen családi program), és különösen szeret a nővérem szobájában piszkítani.

Ez a különös eset bizonyította, hogy Mbappe mindent, de tényleg mindent túlélt. Mert anyu kedvenc zenéjét játszották a rádióban, épp akkor, amikor a fehér mosást tette be, így nem teljesen figyelt arra, hogy mit tesz a mosógépbe, épp csak annyira, hogy amit megfog, az valóban fehér legyen.

Azt teljesen elfelejtettem mondani, hogy a cicus szőre is fehér, és imádja a focimezem illatát, de kizárólag csak a meccsek után hajlandó dorombolni neki. Mindent megtesz érte. Mivel a szennyesartóban nyugalomra lelhetett vele, és fölfedezte, hogy nyitva maradt a födele, elfészkelte magát a tesztoszterontól bűzlő, de azért nemes pótlóm lágy ölén, hogy néhány perc múlva hallhatóan horkantgasson rajta. Akarom mondani, hallható lett volna, ha nem ment volna a rádió. Anyu betette a mosást. 70 fokon 45 perc 30 másodpercre, mosóporral és ruhaparfümmel.

Teregetésnél vette észre a cicust. Ázott volt, csapzott, és szédelgett a centrifugától. Nagyon megijedtünk. Csak három nap után kezdett normálisabban viselkedni, azután már dorombolt, öt nap után újra a szobába piszkított, amire most az egyszer a nővérem sem haragudott meg.

Abban a három napban figyelemmel kísértük, ami nem volt nehéz, mert egyrészt folyamatosan nekiment dolgoknak, amivel hatalmas zajt csapott, másrészt meg akkora volt körülötte az illatfelhő, hogy amikor vittük sétálni, biztosra vettem, hogy már a sarkon tudták, hogy mi jövünk. Anyu, apu, a nővérem meg én – és a kimosott macska.

Tanka Sophie

(VIII. osztály, Művészeti Főgimnázium, Marosvásárhely)

Láncreakciók, avagy fuss az aranyért (részlet)

Minden rendben volt a periódusos rendszerben, egészen addig, amíg be nem fészkelte magát egy gondolat Hélium fejébe. Hélium a második házban lakott az Elem utcában. A világban sok ember használta rokonait, Hélium mégis irigy volt Hidrogénre, hogy őt fedezték fel először. Hosszú évtizedek tanakodása után magára kapta az elektronburkát, és átment Hidrogén egyes számú házába.

– Szia, Hidrogén! Tudom, hogy te tökéletesen elégedett vagy a helyzetteddel, de akár egy-egy protonomat és elektronomat is odaadnám, hogy a helyedben lehessen! Tudsz segíteni, hogy végre én is olyan híres legyek, mint te?

– Híres? Ne butáskodj, Hélium, te így is eléggé közkedvelt vagy! A gyerekek kedvence vagy, hiszen a lufik nélküled nem tudnának felemelkedni – védekezett Hidrogén, miközben egy terv formát öltött a fejében.

– Jóóó, de te vagy az elsőként létrejött elem! Én pár másodperccel később jöttem létre, és mégis idetettek a kettes házba. Az emberek a jövő környezetkímélő anyagán dolgoznak, a hidrogéngázon, aminek még véletlenül sem a hélium a fő összetevője! – panaszkodott magából kikelve Hélium.

– Oké, Hélium, lehet, hogy népszerűbb vagyok, de ha te szel egy szívességet nekem, akkor valamit kitalálok, hogy boldoggá tegyelek.

– Mit kérsz?

– Háát, lehet, hogy Arany a legdrágább elem... de a gyémánt még értékesebb! Kérd meg a Szént, hogy csináljon valamit, álljunk össze vegyületté, és csináljon belőlem egy még értékesebb hidrogéngyémántot!

– De a barátságos Szén csak saját magával összekapcsolódva szokott gyémántot alkotni.

– Lényegtelen! Ha kell a hírnév, akkor tedd, amit mondom! – basáskodott Hidrogén.

Hélium reményt vesztve indult a hatos számú ház irányába. Amikor odaért, megnyomta a kis fekete, kör alakú gombot, mire Szén ajtót nyitott.

– Ó, szia, Hélium! Mi járatban vagy itt? Kérsz egy kis vitamindús aprósüteményt? – tessékelte be a házába a vendéget Szén.

– Ööö... egy... szóval... szép időnk van ma, ugye? Szépen süt a heliosz... szép a kerted... ööö... nem látszik a karbonlábnyom... – Hélium összevissza beszélt mindenféle sületlenségről, majd végre kibökte, hogy miért látogatott el nemfém társához. – Szóval... Hidrogén szeretne gyémánttá válni, hogy sokat érjen, és kell a segítséged. Ha nem tudsz segíteni, akkor soha nem lehetek olyan ismert, mint ő.

– Hát, nem hiszem, hogy lehetséges. De miért akarsz híres lenni?

– Úgy érzem, hogy igazságtalanság, hogy ő volt először... hátha tud valamit tenni, azt mondta, hogy segít, ha te segítesz.

– Meglátom, mit tehetek. Hátha jobb kedvem lesz egy titánbuzogánytól, hogy gyarapítsam a kertemet. Ez egy virág, kéntől kérd el! – sóhajtott Szén. (...)

Vancea Tamás

(VII. osztály, Fejér Ákos Általános Iskola, Mikóújfalú)

Büdös! (részlet)

1. jelenet

Anya: Gyere, Zsuzsi, valamit meg kell beszélünk!

Apa (Anyának): Csak lassan, fokozatosan mondd neki. Nagyon ki fog borulni.

Anya (pont az ellentétét teszi, egyből belevág): Az a helyzet, hogy rossz helyzetbe került a család, mióta bezárt a bolt, és nem kapok más munkahelyet, nem tudjuk fizetni a hi-

telt. El kell mennünk apáddal Németbe dolgozni, legalább két évre, hogy pénzt gyűjthessünk.

Zsuzsi: Én is veletek megyek, ugye?

Apa: Az sajnos nem lehet, neked iskolába kell járnod. És a barátaid is biztos nagyon hiányolnának.

Anya: Még a román is nehezen megy, pedig már hét éve tanulsz, mit kezdenél egy német iskolában, amikor egy szót sem tudsz németül?

Zsuzsi: De mi lesz így velem egyedül, nélkületek?

Apa: Nem leszel egyedül, itt van nagypapa...

2. jelenet (két hónap múlva)
Zsuzsi: Nagypapa, kérlek vásároljunk dezodort és tusfürdőt, a suliban csúfolkodnak, hogy bűdös vagyok.

Nagypapa: Kislányom, a dezodor és tusfürdő használatát egészségtelen, nem fogunk vásárolni ilyen szereket.

Zsuzsi: Rendben, nagypapa, de...
Nagypapa (közbeszól): Semmi de...! Menj a szobádba, ezt a vitát itt lezártuk. (...)

4. jelenet

Zsuzsi: Tegnap beszéltem anyával, de nem mondtam el a dezodoros dolgot, valami nem volt rendben.

Petra: Aha, értem, hát akkor kérj segítséget valaki más felnőttől, akitől megbízol.

Zsuzsi: Hát, nagyon nincs kitől, reménykedem, hogy valaki segít. Kiderül majd.

Petra: Rendben, de oldd meg mihamarabb.

5. jelenet

Osztálytárs 1: Hogy lehetsz ennyire bűdös, de komolyan, undorodom tőled.

Osztálytárs 2: Hát komolyan, fürödni nem szoktál? Elzárták a vizet, vagy mi?

Osztálytárs 3: Az ürülékem szaga jobb, mint a te szagod.

Osztálytárs 4: Elmegyek melletted, és az étvágyam is elmegy, úgy bűzlesz, te csitri.

Osztálytárs 2: Dezodor elfogyott, vagy talán nincs rá pénz? (nevetés)

Osztálytárs 1: Nem volt, ki felvilágosítson, hogy fürödni is kéne?

Osztálytárs 3: Elmentek anyádék, s a fürdés is nehezre esik?

Osztálytárs 5: Bűzlesz, te leánka!

Tanár: Gyerekek, jól hallottam, amit mondatok Zsuzsinak? Komolyan gondoltátok ti ezt? Hihetetlen! Moderáljátok már magatokat, vagy rossz vége lesz!

Osztálytárs 1: Hát de, tanár, komolyan bűzlik a Zsuzsi.

Tanár: Befejezted! Még egyszer meg ne halljam! (ordítva)

Osztálytárs 1: Tanár néni, valamit tényleg kellene tennie, nem tudunk normálisan enni!

Tanár: Jó-jó, intézkedek valamit! (...)

Sziaosztok!

Tata remek ötletének hála, ismét szabad levegőt szívok. Minden jó, minden szép, alles gute. Már nem lehetett tovább bírni az oszi kötekedését, ezért ismét külföldön vagyok. Ha reggel 10-re mentem, az volt a baj, ha délben 2–3 órával hamarabb hazamentem, azért cirkuszt. Ha krétával dobáltuk az okostáblát, az nem tetszett, ha hógolyóval az ablakot, akkor ezért vitt az igazgatóhoz. Apuci megkérdezte tatát, hogy ő mit tenne, s a választ tett követte.

Most Bécsben vagyok balettiskolában. Tata itt ismerte meg mamát, és tudta, hogy itt biztos nem fogok az osztálytársaimmal verekedni, mert egyedül vagyok fiú.

Ez egy kicsit szokatlan, de ugyanakkor szokott. Ami a legjobb az egészben, hogy itt figyelnek rám. Már első nap mindenki nevemen szólított. Nem tudom, a tanárok hogyan tudnak 87 diák közül egyből megjegyezni, de tény, hogy mosolyogva szólítanak! Az osztrák nyelv, ami igazából német, nem az erősségem, de mivel sok a zene és a tánc, nem nagy hátrány. Főleg úgy, hogy franciául értek, és a balett nyelve a francia. Pár példa erre: pirouette, plié, finálé stb. A másik nagy előny, hogy minden darabban szerepelek. A legtöbb balettelőadásban egy fiúszerep van, s azt érdekes módon mind rám osztják. Meg is írtam az oszinak, hogy lássa, vele volt a gond, és itt mindenben én vagyok az egyes. Nem úgy, mint a matek egyes, hogy nem oszt, nem szoroz, hanem mint a magyar egyes. Hogy egyes szám első személy. Én, én, én. Pontosabban ich, ich, ich.

Most már otthon sem zakatolnak folyton a telefon miatt. Érdekes, hogy pont anyuci volt a fő hangadó, hogy sokat telefonozok, de azt nem vette észre, hogy úgy várta a Hunyadit, hogy már szerdán egyéb sem volt, csak Hunyadi így, Hunyadi úgy. Arról nem is beszélve, hogy fél 3-tól 10 óráig övé volt a tévé, mert mindig folytatódott valami sorozat. A másik betyár mama volt, aki folyton zúgta, hogy tegyem le a telefont, közben ő a fészbukkon saját magának írt 3 kommentárt a muskátlis képe alá. De szépek, adok magot, nekem is kell – ezeket írta saját magának.

Apuci s tata, mondjuk, annyit nem mondtak a telefon miatt, mert ők beültek a kicsiszobába, s ami meccs volt, azt mind megnézték. Érdekes, hogy sokszor a visszamutatást is megnézik, s apuci őrzöng, ha megint gölt lőnek.

Szóval, itt vagyok Bécsben. Ha erre jártok, látogassatok meg! Könnyű megtalálni: Balettschule, Wien, Cimbi. Várlak!

Addig viszont „éjjen” a csengő s a hosszú szünet!

Szókereső: 200 éve született Jókai Mór

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan), majd olvasd össze sorban (a vízszintes sorokat követve) a megmaradt 12 betűt. Így megtudod Jókai Mór történeti regényének a címét.

...A legrégebbi székely **várépítéset** emléke. Rég túlélte az egyezer esztendő. Még most is **állnak** falai. Úgy volt az építve, hogy örökké tartson. A „Magyar isten” számára építették. Itt gyűltek össze hívei még a harmadik századjában is a keresztény vallás uralmának. S a királyok és a vajdák nem mertek arra gondolni, hogy ostrom alá vegyék, elfoglalják, a régi istent belőle kizavarják. Amit a **királyok** és **vajdák** nem mertek megtenni, megtette egy asszony. Meglátjuk, hogy történhetett az.

Még **romjaiban** elnézve is főséges egy alkotás ez a vár. Háromezeröttszáz lábnyi magas hegy tetején, aminek három oldala hozzájárulhatatlan, mered föl a tizenkét öl magas torony, aminek falait sem **villámverés**, sem földrengés nem bírta ledönteni. Körülötte a várost átölelő erős falak: csakhogy az a város most már **vadzsályaival** van benőve. Tetejéről belátni a fél Székelyországot. Valamikor ennek a toronynak **aranyozott** teteje volt: csúcsán az **arany nap** sugárküllős képével; – támadáskor, **alkonyatkor** olyan messze elragyogott az, amilyen messze a horkázók tárogatói elhangzottak. Ez a torony volt bizony a bálványok szentélye; a két öl vastagságú

falak alig hagynak fenn négy ölnyi belső világot; a **toronynak** se ajtaja, se ablaka sehol, csak a kiülő **párkányzatán** keletnek van rajta egy fülke, faragott gyámkövel, egy ember betölti azt. Föld alatti folyosón jártak ebbe, s **napvilág** nem érte a benne őrzött ősi ereklyéket.

Négy emeletre volt a torony építve: azokban **álltak** a bálványok. – A szittyfa faj nem volt képfaragó. Bálványait nem alkotta emberi kéz; maga a négy éltető, a négy „kis isten” készítette **azokat** – az „Öreg isten” parancsolatjára.

Esztendőben egyszer, a **csillaghullás** napján (ma Lőrinc napjának nevezik) eljöttek a föld alatti úton **toronyba** a táltosok, a gyulák, a horkázók és rabonbánok. Ez volt az óév utolsó napja. Az égről is ekkor dobálják le az ócska **csillagokat**, s újakat gyűjtanak meg helyettük; a földön is kioltogatják mindenütt a tavalyi tüzeket, s új tüzet gyűjtanak **Bálványos** várában: **onnan** osztják azt szét a vidéken élő híveknek. Ekkor hát fáklafénynél végigjárják a vallás fejei mind a négy emeletét a toronynak, s kezeikkel érintik a négy bálványt.

(Részlet Jókai Mór írásából)

P	B	T	A	K	O	G	A	L	L	I	S	C
V	Á	R	É	P	Í	T	É	S	Z	E	T	S
I	A	R	A	B	Y	N	O	R	O	T	O	I
L	L	D	K	N	N	A	N	N	O	Y	R	L
L	K	A	Z	Á	A	Á	L	Z	N	K	O	L
Á	O	O	R	S	N	P	O	Á	V	A	N	A
M	N	A	Y	A	Á	Y	V	Á	N	N	Y	G
V	Y	Z	Y	L	N	L	Z	I	O	L	N	H
E	A	O	S	A	Á	Y	Y	A	L	L	A	U
R	T	K	R	B	V	R	N	Á	T	Á	K	L
É	K	A	T	L	L	Á	I	A	V	Á	G	L
S	O	T	V	A	J	D	Á	K	P	A	N	Á
Á	R	O	M	J	A	I	B	A	N	R	L	S

Az áprilisi rejtvények megfejtése

120 éve született József Attila

Szókereső

A költő édesanyjának neve:
Pócze Borbála

Skandi

József Attila verssorai
A semmi ágán ül szivem,
kis teste hangtalan vacog,

Az idézet folytatása a hálóban:
köréje gyűlnek szeliden
s nézik, nézik a csillagok.

Jókai Mór regényei a hálóban

	2.	Férfinév	3. Szörnyalak	SZ	Öltözék jelzője lehet	Filmstúdió- járól híres település Magyar- országon	Egyetlen!	Ujja hegyével meglők	Bors- szemek!	Járdát burkol	Oxigén	..., nóm, csajom (ma- gyar film, 2012)	
1.	SZ												D
Hamuvá tesz							A svéd koro- nát váltja Kietlen rész!				..., mi a kő! (Petőfi)	4.	
Magyar költő (Sándor)									Város a Sugo- vica partján ... Bean (Bab úr)				
Szem- cseppek!			Német rap- per (NGEE) Japán autó- márka					Van ilyen nyúl is Sír közepel!					
A TV2 hírműsora Felek város román neve							Véletlenül ... egy könyvet (magyar film, 2024)						5.
									Sorban állnak!			Kén Nem románul	
Névelő		Savanyodni kezd!							Hát persze				
Kérdő- szócska		Egyszerű gép							Török becsület				
Falfehérítő									Zátony szélei!			Giga Igazságügyi miniszter Mo.-on (Bence)	
Lyukad (népiesen)													
Liter		Kettőzve: Zola regénye							... Hoffmann (német író)				
Nitrogén		Diszkíséret							Fővárosa: Doha				
Páros adás!			Gramm		Udvarias férfi		Legelő!		Hegy Boszniában				
			Kelvin		Feledat jel- zője lehet		Egyel!		Korong- sport				
Szeszes italok alapja								Tajtéző					
								Rag, a -nek párja					
Vese fele!			Kávé- szemek!				Jegyzet- füzet						
			Kettőzve: becézett apa				A hosszúság jele						
... jókor (a kellő időben)					Magyar- országi fürdőváros								
					Dél								
	R						Királyi rövíden				Nátrium		

Cimbi képtára

VETRÓ-BODONI BARNABÁS

Verrocchio

Nő csokor virággal

márványszobor, 1475–1480 körül,
Firenze, Museo Nazionale del Bargello

Gerard Mas

Kariatida tartja a világot

márványszobor,
2020-as évek

Gerard Mas katalán szobrász sokkhatást ér el azáltal, hogy összekeveri a művészettörténeti időket. Kritikus valóságsszemlélete üdítően hat. Képzeld el ezt a kézen álló női figurát. Órákon keresztül pózol ötszáz éve egy nagy reneszánsz mesternek, majd ahogy lejár a munkaidő, félredobva csokor virágját, örömeiben cigánykereket vet, vagy kézre áll, hogy megmozgassa egy picit a végtagjait, hadd térjen vissza azokba az élet. Ezt a pillanatot kapja el az előbb említett alkotó. A tunika korhű, a reneszánszhoz kapcsolja a művet, a mozdulat pedig egyenesen a mába repíti.

RENDELD MEG A
CIMBORÁT!

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net